ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 151 (11749)

1968 оной июниин 29, суббото

сэн 2 мүнгэн

МАЛШАДАЙ БАЯР

НАРҺАТА. (Телеграммаар абтаба). Аймагай ажахынууд гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха хахад жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэбэ. Тэрэ тоодо мяхан—120, һүн—100,3, үндэгэн—142,5 процентдэ хүргэгдөө. Эдэ продуктнуудые ажахынууднай түсэбһөө гадуур тушаажа үргэлжэлһөөр.

И. КАРБАИНОВ
КПСС-эй Яруунын райкомой секретарь.

Ц. ЖАЛСАНОВ,
аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

А. ПАРШИН,
үйлэдбэриин управлениин начальник.

СССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси

, июниин 26. (ТАСС). Верховно Соведэй Союзай ба Национальностьнуудай хамтын заседани Кремлиин эй ордон соо 16 часта

Л. И. Брежнев, Г. И. Воро- . Косыгин, К. Т. Мазуров, ьше, Н. В. Подгорный, ов, А. Н. Шелепин, П. Е. В. Гришин Д. А. Кунаев, шеров, В. П. Мжаванадзе, идов, Д. Ф. Устинов, В. В. й, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. болон М. С. Соломенце- элэн СССР-эй Верховно Президиумэй Түрүүлэгшын ой, СССР-эй Верховно Президиумэй секретариин, ерховно Соведэй Президиу- эй, СССР-эй правитель- үүдэй ложонуудта ерэжэ депутадууд нэрьемэ альга угтаа.

Соведэй Түрүүлэгшэ депу- Спиридонов түрүүлэгшээр

зүйлэй нэгэдэхи пунк- эй элүүрые хамгаалгын епутат Б. В. Петровский үгэ хэлээ. Эмнэлгын-үбшэ үлгын хүдэлмэриие хэм- анарые дээшэлүүлхэ, хүн ансернүүдэй шатаар хан- е дээшэлүүлхэ, элүүрые эмхи зургаануудай хү- ри болбосоноор эрхилхэ һанда хэдэ хэдэн үгэ хэ- арал хандуулһан байна. санитарно-эпидемиологи- е бэхижүүлхэ ба нари- жаруулха тухай, байгаа- үрэнүүдые, агаарые бу- хамгаалха асуудалнуу- эг органуудые байгуулха һан тухай дурадхалнууд гээд тэрэ тэмдэглээ. эмхи зургаануудые, хүн юмоор, аппаратураар, үб- харууһалхада шухала ые олон депутадууд та- гээд Б. В. Петровский

рэ оруулагдаһан бүхы ду- хэгдэһэн шүүмжэлхы уд хаража үзэгдэхэ Петровский Верховно Со- адуудые найдуулаа. Соведэй ба Националь- Соведэй элүүрые хам- оциальна хангалгын ко- түрүүлэгшэнэр депута- дууд Н. Н. Блохин, Батыш Салиева түгэсхэлэй үгэнүүдые хэлэхэһээ арсаа.

Урда тээнь депутадуудта тараан үгтэһэн тоггоолой проектые түрүүлэгшэ үндэр дуунда табяа. «СССР-тэ хүн зондо медицинскэ туһаламжын ямараар үзүүлэгдэдэг ба элүүрые хамгаалгые һайжаруулха талаар хэмжээнүүд тухай» тоггоолые СССР-эй Верховно Совет нэгэн дуугаар баталан абаһан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй сесси зүбшэхэ зүйлэйнгөө хоёрдохи асуудалые хэлсэжэ ороо.

Гэрлэлгэ ба бүлэ тухай ССР Союзай ба союзна республикануудай хуулинуудай үндэһэ һууриин проект тухай Союзай Соведэй хуули гаргалгын дурадхалнуудые оруулдаг комиссиин түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев элидхэл хээ.

Удаань Гэрлэлгэ ба бүлэ тухай ССР Союзай. союзна республикануудай хуулинуудай үндэһэ һууриин проект тухай элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ эхилээ.

КПСС-эй Московско обкомой секретарь депутат В. С. Папутин түрүүлэн үгэ хэлээ. Гэрлэлгэ ба бүлэ тухай хуулинуудай үндэһэ һууриин проектын шухала гол ёһонуудые ниислэлэй областиин ажалшад нэгэн һаналтайгаар һайшаана гээд тэрэ мэдүүлһэн байна. Ажаһуулалдаа хүнүүдэй хоорондоо байгуулдаг харилсаанда эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ, бүлые бэхижүүлгэдэ туһалха, эхэ ба үхибүүдэй эрхые, аша туһые хамгаалха арга боломжо гүрэндэ, обществодо олгоһон статьянуудынь бүгэдэ ниитын дэмжэлгэ хүлеэгээ.

Гэрлэлгые бүридхэлдэ абалга баярай оршон байдалда үнгэргэгдэхэ ёһотой гэһэн проектын дүримые дэмжэхэдээ, Москва шадарай городууд болон районуудта гэрлэлгэ баярай оршон байдалда үнгэргэлгые үргэнөөр хэрэглэдэг болоо гээд депутат В. С. Папутин тэмдэглээ. Гэрлэлгын ордонууд, гэрлэлтые баярай оршон байдалда бүридхэлдэ абаха залнууд хэдэ хэдэн городуудта пээгдэнхэй.

Хуулиин үндэһэ һууриин проект тухай манай бүд нэхэгшэдэй хизаарта ехэ буляалдаанууд гарадаг байгаа, гараһааршье гээд Ивановска Балашовой нэрэмжэтэ ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын бүд нэхэгшэ депутат З. П. Пухова хэлээ. Бүд нэхэлгын промышленностьда хүдэлэгшэдэй 70 тухай процентнь эхэнэрнүүд гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ байна бшуу. Хуулинуудай үндэһэ һууриин проект али болохоор дэмжэгдэхэ ёһотой. Тиихэтээ хамта хуулиһаа гадна, олониитэ бүлые хамгаалдаг байха ушартай. Һүүлэй үедэ Ивановска областьдо угаа ехэ нүлөө үзүүлдэг хэмжээн, жэшээлхэдэ, түрэлхидэй нэрэ хүндын ниитын сүүдүүд хүдэлдэг болонхой. Эхэ-эхэнэр тухай саашадаа бүри ехээр оролдолго гарган, илангаяа хэдэн үхибүүтэй эхэ-хүдэлмэришэндэ үгтэдэг хүнгэлэлтэнүүдые улам үргэдхэхэ арга боломжо тухай депутат һанамжаяа хэлэһэн байна.

Гэрлэлгэ ба бүлэ тухай хуули бүхы гражданинуудай аша туһада хамаатай гээд Литвагай ССР-эй Алитусска 2-дохи дунда һургуулиин һуралсалай талые даагша депутат В. И. Шимуконене тэмдэглээ. Үхибүүдые тэдхэлгын ба хүмүүжүүлгын түлөө эхэ эсэгэнэр адли харюусалгатай байха гэһэн гол ёһо ехэнхидээ баримталха хэрэгтэй гэжэ маанадта һанагдана гээд тэрэ хэлээ. Эхэ эсэгэ байха эрхыень хаһаха тухай асуудал шиидхэхэдээ, сүүд үхибүүдые тэдхэхын тулада түрэлхидһөөнь гүрэнэй олзо болгон мүнгэ зөөри абаха тухай шиидхэбэри гаргаха зэргэтэй гэһэн дурадхал В. И. Шимуконене оруулаа.

Тэрэшэлэн Украинын уран зохёолшо депутат М. А. Стельмах, Чечено-Ингушай АССР-эй Шалинска районой «Джалка» совхозой звеньевой депутат Т. М. Муслиева, Павлодарска областиин Краснокутска районой Новотроицко участково больницые даагша М. Б. Аппасова зүбшэхэ зүйлэй хоёрдохи асуудалаар үгэ хэлэһэн байна.

Депутат М. С. Соломенцевой элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэнүүдые болюулха тухай дурадхалые депутадууд баталан абаа.

«Гэрлэлгэ ба бүлэ тухай ССР Союзай, союзна республикануудай хуулинуудай үндэһэ һууриие» палатануудай июниин 27-ной хамтын заседани дээрэ баталха гэжэ сесси шиидхээ.

Удаань зүбшэхэ зүйлэй дүрбэдэхи пунктые—СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха асуудалые сесси хэлсэжэ ороо. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь, депутат М. П. Георгадзе элидхэл хэһэн байна.

СССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси хадаа СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталаа, зохихо хуулинууд болон тоггоолнуудые абаа.

* * *

Эб найрамдал! Энэ үгэ совет хүн бүхэндэ үнэтэй сэнтэй юм.

Эб найрамдал! Энэ үгэ ерээдүйн һаруул һайхан ордон — коммунизм байгуулагшадай туг дээрэ, эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байһан арадуудай туг дээрэ бэшэгдэнхэй.

Имагтал тиимэ дээрэһээ СССР-эй Верховно Соведэй сессиин үзэмжэдэ Советскэ Союзай уласхоорондын байдал ба гадаадын политика тухай асуудал табигдаба.

Социалис революциин аша үрэ болохо Совет гүрэнэй ленинскэ гадаадын политика дэлхэйн бүхы оронуудай ажалшадай эгээн дүтын аша туһада алба хэнэ. Коммунис парти, Советскэ правительство эб найрамдалай, арадуудай хани барисаанай политикые шууд сэхээр, эрид шангаар бэелүүлнэ. Энэ политика болбол революционно, интернациональна, болото демократическа юм, тиин бүхы совет хүнүүдэй ухаан бодолыень, гүн сэдьхэлыень тодорхойлон харуулна.

Июниин 27-до СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. Үглөөнэй 10 часта Съездүүдэй Кремлиин ордон соо Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани болобо.

Зал соо байгшад Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест, В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, П. М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, тэрэшэлэн СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонорые, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретариие, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүдые, СССР-эй правительствын гэшүүдые халуун альга ташалгаар угтаа.

Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. И. Палецкис түрүүлэгшээр һууба. СССР-эй Верховно Соведэй уряалаар манай орондо айлшалжа байһан Индиин парламентын арадай палатын түрүүлэгшэ, д-р Н. Санджива Редди гэгшэ толгойлогшотой Индиин парламентын делегациие депутадуудай үмэнэһөө тэрэ халуун зүрхэнһөө амаршалба.

Һүүлээрнь Союзай Соведэй хуули гаргаха дурадхалнуудые оруулдаг комиссиин түрүүлэгшэ депутат М. С. Соломенцев үгэ хэлээ. «Гэрлэлгэ ба бүлэ тухай ССР Союзай болон союзна республикануудай хуулиин үндэһэ һууринуудай» проектые зүбшэн хэлсэхэ үедэ депутадуудай оруулһан дурадхалнуудые шудалха талаар Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй сааг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэри тухай тэрэ мэдээсээ.

СССР-эй Верховно Совет палата палатаараа амяарлан, депутадуудай голосованяар «Гэрлэлгэ ба бүлэ тухай ССР Союзай болон союзна республикануудай хуулиин үндэһэ һууринууд» гэһэн тоггоол нэгэн дуугаар баталан абаба.

Сесси Советскэ Союзай уласхоорондын байдал ба гадаадын политика тухай асуудалда оробо.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр депутат А. А. Громыко элидхэл хээ.

Удаа тээнь СССР-эй Верховно Совет Уласхоорондын байдал ба Советскэ Союзай гадаадын политика тухай А. А. Громыкын элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ оробо. Эгээн түрүүлэн «Известия» газетын главна редактор депутат Л. Н. Толкунов үгэ хэлээ.

— Бүхы арад зомнай Советскэ правительствынгаа ленинскэ гадаадын политикые халуунаар һайшаан дэмжэнэ,—гэжэ тэрэ хэлээ.—Уласхоорондын байдалда эли тодо ангиин хараа бодолые али бүхы үе шатада Коммунис партиин ябуулжа байһан олон янзын агууехэ дүй дүршэл эндэ эли тодо харагдана. Европодохи аюулгүй амгалан тайбан байдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэхэ гээшэ уласхоорондын талаар туйлай шухала асуудалнуудай дунда элитэ һуури эзэлнэ. Тиимэшье байханьойлгосотой. Европо гээшэмнай хоёр дахин бүхы дэлхэйн сэрэгэй тулалдаание үүдхэһэн гуламта болоһон байгаа бшуу. Эндэ дэлхэйн хүдэлмэришэн ангиин тэн хахадһаа ехэнь ажаллажа, тэмсэжэ байнхай. Эндэ империалис можын ба социалис хани барисаанай гол ехэ хүсэнүүд урда урдаһаа зүрилсэн харалсанхай. Һүүлэй үедэ империалистнууд Европодохи түгшүүрилтэ байдалые бүри шангадуулха гэһэн һэдэлгэ гаргана. ФРГ-гэй правительство хадаа эб найрамдал сахиха гэжэ соносхолог байбашье һаа, сэрэгэй үеын болон дайнай хойто тээхи хүгжэлтын үрэ дүнгүүдые тоодоггүй зангаараа. Тэрэ хадаа Европодохи мүнөөнэй хилэнүүдые, мүн Германиин хоёр гүрэнэй тогтонхой байһан ушарые тоохо мэдэрхэ дурагүй. Баһа Баруун Берлиндэ һанаархадаг байха юм.

Энээнэй дашарамда, Баруун Берлин гээшэ ФРГ-дэ хабаадахагүй байһан юм, хабаадахашьегүй гэжэ эндэ Совет правительствын, хэһэн мэдүүлгые бидэнэр бүримүһэн дэмжэнэбди гэбэ.

Баруун гүрэнүүдэй хархис хара үзэлтэн соёл сурталай талаар эдэб арга зэбсэг улам ехээр хэрэглэдэг болонхой,—гэжэ Л. Н. Толкунов мэдүүлбэ.—Зүгөөр империализм өөрынгөө зорилгые мүнөө буу зэбсэгэй хүсөөр бүтээжэ шадахагүй байбал. мүн үзэл сурталай талааршье һүйдхэл хэжэ шадахагүй байна бшуу.

— Манай хилэдэ тон дүтэхэнэ байһан газарта, Дүтын Зүүн зүгтэ болоно байгаа үйлэ хэрэгүүдэй аюул ушаруулжа байһанай хойноһоо совет хүнүүд һанаагаа зобонгёор ажаглан хаража байнхай,—гээд Узбегэй ССР-эй президент А. Садыков сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Араб оронуудта Израилиин дээрмэшэн ёһоор добтолһон ушар хадаа арабуудай түрүү зэргын гүрэн түрые һалтааха гэһэн зорилготой байгаа. ОАР-ай, Сириин, Алжирай түйлаһан амжалтанууд бүхы арабуудай Зүүн зүгтэхи национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөниие дэлгэрүүлэн, революционно удха шанартай нүлөө үзүүлнэ ха юм. Эгээ иимэ ушарһаа, эдэ оронууд империалистнуудай добтолгодо орожо байнхай. Һүүлэй үеын ушар байдал хадаа түрүү зэргын гүрэн түрын тогтууритай бата байһаниие, түбэг бэрхэшээлнүүдые дабажа гараха шадабаритай байһаниие гэршэлэн харуулна. Арабуудай Зүүн зүгтэхи сүлөөрэлгын тэмсэл заашье һаатаагүй, харин бүри үргэнөөр, улам гүнзэгыгөөр дэлгэржэ байна ха юм. Коммунизмда зориһон манай баатарлиг арад зоной, Советскэ Союзай аюулгүй амгалан тайбан байдалай аша туһа хадаа Израилиин эзэрхэг түримхэй добтолгые болюулжа, дайнай гуламтын аюулые усадхахые эринэ гэбэ.

Трибуна дээрэ—Эрхүүгэй областиин Нижне-Удинска районой КПСС-эй XXIII съездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ депутат А. В. Петров.

Партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй. мүн Советскэ правительствын зүгһөө гадаадын политическэ ажал ябуулгада али тухай ехэ анхарал табижа байдагыень совет таряашад үдэр бүридэ эли тодо харана,—гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.—Манай ороной засаг түрын дээдэ зургаанай мүнөө болоно байһан сессишье энээниие гэршэлнэ. Совет хүнүүд гадаадын политикын талаар өөрынгөө правительствын политическэ хараа бодолые, мүн бодото ажал хэрэгүүдые бүримүһэн һайшаана. Энэ политикын ашаар Советскэ Союзай уласхоорондын байдал бүри бата бэхи болоһон, арадуудай аюулгүй амгалан байдал бэхижэһэн байна.

— Мүнөө үеын орёо бэрхэ уласхоорондын оршон байдалда социалис гүрэнүүдэй хани барисаае бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ шухала гэжэ Тбилиссиин университедэй ректор академик И. Н. Векуа мэдүүлбэ.

ВЦСПС-эй секретарь П. Т. Пименов үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзай эб найрамдалда дуратай гадаадын политика уласхоорондын профсоюзна хүдэлөөе дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ угаа ехэ нүлөө үзүүлнэ гэжэ тэмдэглэбэ.

Тэрэшэлэн Закарпатска областиин Буштинска модоной комбинатай станочница депутат А. И. Покотило, Казахай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо депутат М. Б. Иксанов, Литвагай коммунис партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь депутат А. Ю. Снечкус гэгшэд үгэ хэлээ.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын элидхэл тушаа хэлэлгэн энээгээр дүүрэбэ.

СССР-эй Верховно Совет хадаа уласхоорондын харилсаануудай талаар СССР-эй правительствын ябуулһан гадаадын политикые ба бодото ажал ябуулгые бүримүһэн һайшааһан тоггоол нэгэн дуугаар баталан абаа.

Зүблэхэ зүйлнүүдэй бүхы асуудалнууд харагдаа. СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси хаагдаба гэжэ соносхогдобо.

(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

«...ООРОНДЫН БАЙДАЛ БА СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГАДААДЫН ПОЛИТИКА ТУХАЙ» ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТР ДЕПУТАТ А. А. ГРОМЫКЫН ЭЛИДХЭЛ ТУШАА

Социалис Республикануудай Союзай Совет «Уласхоорондын байдал ба Союзай гадаадын политика тухай» гадаадын хэрэгүүдэй министр де- А. Громыкын хэһэн элидхэл шагнажа зүбшэн хэлсээд, иигэжэ ТОГТООБО:

Уласхоорондын харилсаануудай талаар СССР-эй правительствын гадаадын политикые ба бодото ажал ябуулгые бүримүһэн һайшааха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Кремль. июниин 27, 1968 он.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПАЛАТАНУУДАЙ ...ААДЫН ХЭРЭГҮҮДЫЕ ЭРХИЛХЭ КОМИССИНУУДТА

27-до, Кремльдэ, СССР-эй оведэй Союзай Соведэй ональностьнуудай Совен хэрэгүүдые эрхилхэ ай хамтын заседани бо- дание Союзай Соведэй Гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ комиссиин түрүүлэгшэ М. А. Суслов хүтэлбэ.

СССР-эй долоодохи зарлалай Верховнов Соведэй дүрбэдэхи сессиин хаража үзэһэн «Уласхоорондын байдал ба Советскэ Союзай гадаадын политика тухай» асуудал тушаа ороһон дурадхалые комиссинууд зүбшэн хэлсээд, зохихо тоггоолой проектые СССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ табиха гэһэн шиидхэбэри гаргаба.

(ТАСС).

...ажахын артелиин шэнэ Уставай ...кт зохёохо комиссиин заседани

...ажахын артелиин шэнэ Уставай проект зохёохо, ...дай бүхэсоюзна III съезд- талаар комиссиин заседа- 26-да болоо. Респуб- ...изаарнууд ба областьдөө ажахын организаци- ...лхозууд ба научна эмхи ...а эльгээгдэһэн хүдөө ажахын артелиин шэнэ Уставай проект тушаа дурадхалнууд комиссиин үзэмжэдэ табигдаһан байна.

Комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежнев заседани дээрэ мэдээсэл хээ.

Саашанхи хүдэлмэриингөө гуримые комисси тодорхойлһон байна.

КПСС-эй ба ИКП-гэй делегацинуудай уулзалга

РИМ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко түрүүтэй КПСС-эй делегаци июниин 26-да Рим ерэһэн аад, ИКП-гэй Генеральна секретарь Луиджи Лонго түрүүтэй Италиин Коммунис партиин ЦК-гай делегацитай уулзаа.

...партийно-правительственна делегаци Москва ерэбэ

, июниин 27. (ТАСС). ...нтральна Комитедэй бо- ...й Министрнүүдэй Сове- ...р ВСРП-гэй ЦК-гай нэ- ...тарь Янош Кадар түрүү- ...ин Арадай Республикын ...авительственна делега- ...хэрэгээр айлшалан Москва ВНР-эй болон СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ венгер ханинарые нүхэд Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косыгин, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, В. В. Гришин, К. Ф. Катушев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, СССР-эй министрнүүд, мүн бэшэшье тушаалта хүнүүд угтаһан байгаа.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын президент, Арабуудай Социалис Холбооной түрүүлэгшэ Гамаль Абдель Насерай Советскэ Союзда айлшалан ерэхэ болоһон тухай

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряалаар Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын президент, Арабуудай Социалис Холбооной түрүүлэгшэ Гамаль Абдель Насер, хоёр талаһаа хэгдэһэн хэлсээнэй ёһоор, 1968 оной июлиин 4-дэ Советскэ Союзда албанай хэрэгээр ерэхэнь.

УЛАСХООРОНДЫН БАЙДАЛ БА СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГАДААДЫН ПОЛИТИКА ТУХАЙ

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр депутат А. А. ГРОМЫКЫН элидхэлһээ

Советскэ Союзай гадаадын политика—социалис революциин аша үрэнь мүн гээд элидхэлшэ хэлэбэ. Манай гадаадын политика интернацинальна юм. Юуб гэхэдэ, совет арадай уг зорилго дэлхэйн бүхы оронуудай ажалшадай уг зорилготой зохилдон тааралдадаг. Энэ политика хадаа бүхы дэлхэй дээрэхи түрүү, революционно хүсэнүүдтэй һаналаа нэгэдэлгын үзэл бодолоор нэбтэрэнхэй, тиин уласхоорондын оршон байдал дээрэ ангиин тэмсэлэй эдэбхитэй эрхэ нүхэсэлынь болодог байна.

Мүнөө уласхоорондын байдал тон олон үйлэ хэрэгүүдээр бүрилдэнхэй. Капиталис дэлхэйдэ политикын жолоо баридаг ажал ябуулагшадай хэтыше һархаганаашье һаань, бүмбэрсэг дэлхэйн элдэб олон районуудта улам элбэгээр болоно байһан үйлэ хэрэгүүд хадаа империализмда эб найрамдалай, национальна сүлөөрэлтын, социальна дэбжэлтын хүсэнүүдэй добтолгын үргэдэжэ, бэхижэжэ байһаниие түрүүшын ээлжээндэ харуулна гээд баримтанууд бүри элитээр гэршэлэн харуулна.

Уласхоорондын байдалай үндэһэн шалтагаануудые тодорхойлон харуулаа һаа, болоно байһан үйлэ хэрэгүүдэй хэды олон янзын, орёо байгаашье һаань, иимэ гол тобшолол хэхэ хэрэгтэй: эзэрхэг түримхэй дайн сэрэг, буу зэбсэг шунахайгаар бэлдэхэ, арадуудай эрхэ сүлөө дараха гэхэ мэтэ һалашагүй дахуулнуудтай мүлжэлгэтэ, баяжахаа шунахайрдаг дэлхэйн һандарал үргэдэжэ, гүнзэгыржэ байна.

Мүнөөнэй революционно үе саг болбол хүсэн тухай урданай ойлгомжые буруушаана. «Социализмын агууехэ илалтануудай 50 жэл» гэһэн нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэл дотор хэлэгдэһэн энэ бодол мүнөө уласхоорондын харилсаануудые бэелүүлжэ байһан шэнэ үйлэнүүдэй гол удхыень тодорхойлон харуулна.

США-да буу зэбсэг үйлэдбэрилгэ хэлбэрииагүйгөөр ехэ болоно. Харин дэлхэй дээрэ Холбоото Штадуудай политическэ нэрэ хүндэнь унажал байнэ. Энэ зүгөө болоһон ушар гү? Үгы, энэ ушар хадаа хуулиин ёһоор болоно, тиин тайлбарилагдажа болоно.

Энээнэй шалтагаан олон. Гол түлэбынь гэхэдэ, манай ороной арадай. мүн совет экономико байгуулгада, алдаршаһан Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые бэхижүүлгэдэ тэрэнэй гаргаһан баатар хүсэлэл оролдолгоор бэхижүүлэгдэһэн түгэс хүсэн, социалис хани барисаанай бусад оронуудай арадуудтай — манай союзнигуудтай суг хамта байгуулһан хамтын түгэс хүсэн мүн болоно. Энэ хүсэн хадаа империализмын сэрэгэй хүсые хазаарлан барина, тиихэдээ амжалтатайгаар барина.

Мүнөө США энэ баримталан соносхогдоогүй, гэбэшье хүн зоноороо үсөөхэн, экономическа арга боломжоороо бага орондо эсэргүү хатуу, зэрлиг муухай дай хэдэн жэлэй турша хэжэ байна. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ Германиин газар дээрэ хаягдаһанһаа олон бомбо Вьетнам дээрэ Америкын авиаци хаяад байна. Урда Вьетнамда хахад миллионһоо олон интервентнүүд бии.

Теэд үрэ дүнтынь ямар бэ? Вьетнам арадай зориг бүри хатуужаа. өөрынгөө үнэн зүб хэрэгэй илалтые түйлахын түлөө, Вьетнамай газар дээрэһээ хариин эзэмдэгшэдые намнан гаргахые түйлахын түлөө эршэ зоригынь ехэ болоо. Баатар Вьетнамай талада—арадуудай улам бүри ехэ болоно байһан дэмжэлгэ. Советскэ Союз болон бусад социалис оронуудай ДРВ-дэ туһалжа байһан туһаламжа, тэрэ тоодо буу зэбсэгээршье таһалдалтүй, бүри үргэдэжэ байна.

Илалта бэшэ, тэрэ байгаагүй, байхашьегүй, харин тулалдаанай газар дээрэ диилдэхэ ушар, дэлхэйн оршон байдал дээрэ бүри ехээр амяарлагдажа байһан ушар — эгээл энээниие США олоо. Үни удаан унжагайруулһанай һүүлээр тэдэнэр ДРВ-гэй правительстватай хэлсээ хэхэ баатай болоо һэн. Зүгөөр Парижда ДРВ-гэй делегадуудтай уулзахадаа, Американ түлөөлэгшэд эзэрхэг түримхэй добтолгоёо, гэмтэ ябуулгаяа гэршэлэн, ДРВ-гэй газарые бомбодохоёо бүрин болихын түлөө ямар нэгэн наймаа хэхые эринэ.

Вьетнамай эрэлхэг арадтай һаналаа нэгэдэнги байһан тухай үгэнүүд манай партиин XXIII съезд дээрэ, тэрэнэй Центральна Комитедэй Пленумүүд дээрэ, ажалшадай суглаанууд болон митингнүүд дээрэ, СССР-эй Верховно Соведэй трибунаһаа соностодог байгаа, соностожошье байна. Географиин карта дээрэ манай оронууд зэргэлээд байдаггүй, гэбэшье эзэрхэг түримхэй добтолгодо эсэргүү вьетнам арадай хэжэ байһан тэмсэлдэнь Советскэ Союзһаа, аха дүү социалис оронуудһаа дүтэ, үнэн сэхэ ханинар вьетнамайхидта байхагүй. Вьетнам арадай үнэн зүб хэрэг мандаха гэжэ совет хүнүүд этигэдэг, тиин тиимэ үдэрэй түргөөр ерэхын тула бүхы хүсөөрөө оролдоно.

Эзэрхэг добтолгын ямаршье шэтгэлтэй, мүн бүмбэрсэг дэлхэйн алишье районд бэелүүлэгдэдэг тиимэ политикые хазаарлан бариха—иимэ зорилгые манай орон эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүдтэй суг хамта табижа, бодотоор шиидхэжэ байдаг. Энэ хадаа империалис эзэрхэг добтолгын хойшолонгуудай үшөө усадхагдаагүй байһан Дүтын Зүүн зүгтэ ябуулагдадаг советскэ политикада бүрин хамаатай юм.

Израилиин сэрэгүүд араб газарые эзэмдэжэ байһаар, хүршэ гүрэнүүдтэ эсэргүү тэрэнэй һүйдхэлэй зэбсэгтэ аашанууд болиногүй. Жэлһээ үлүү саг соо Суэцкэ канал хүдэлнэгүй, энэ ушар уласхоорондын үһан замда ехэ хохидол ушаруулжа байна. Дүтын Зүүн зүгтэхи түгшүүрилтэ байдал һуларнагүй.

Советскэ Союз Дүтын Зүүн зүгтэ, манай ороной зүүн хилэтэй зэргэлээд байдаг районд түгшүүрилтэ байдалые һуларуулхые, бата бэхи эб найрамдал байгуулхые түйлаха гэжэ оролдоно. Бидэнэр Израилиин эзэрхэг түримхэй добтолгын хойшолонгуудые усадхахын тула манһаа дулдыдаха хэмжээнүүдые абанабди. Тиихэдээ энэ районд гүрэнүүдэй— Арабайшьеэ Израилиийншье —газарай бүрин бүтэн, политическэ талаараа бэеэ даанхай байлгые хүндэлхэ шухала гэжэ хараадаа абанабди.

Дүтын Зүүн зүгтэ оршон байдалые гуримшуулхын тула хоёр талаһаа зүбшөөгдэһэн хэмжээнүүдэй түсэб—расписани зохёохо дурадхал ОАР-ай правительство һаяхан оруулба. Энэ хадаа шухала үүсхэл гээшэ, Дүтын Зүүн зүгтэ эб найрамдал дахинаа байгуулха тиимэ түсэбые бэелүүлгэдэ зохихо туһаламжа хүргэхөөр Совет правительство бэлэн байна.

Буу зэбсэг яаралтайгаар гаргахые зогсоохо, буу зэбсэг хуряаха асуудалые ажабайдал табина гээд саашань А. А. Громыко хэлэбэ. Империалис бүлэглэлнүүдэй дэлхэйдэ баадхаһан буу зэбсэг түргөөр гаргаха ушарые эрид шууд зогсоохо хэрэгтэй гэжэ Советскэ Союз урданьшье хэлэдэг һэн, иигэжэ манай орон мүноешье хэлэнэ.

Буу зэбсэг хуряалга—нюдэ далдалга юм гэжэ бидэниие, буу зэбсэг хуряаха тала баримталдаг бүхы хүнүүдые буруушаадаг тулюур теоретигүүдтэ бидэнэр иигэжэ харюусанабди: тиимэ тала баримталхадаа таанар эгээн зэрлиг империалис хархисуудай хүсэнүүдтэй хамтаржа, тэрээндэ эсэргүү тэмсэлэй фронтые һуладхаана гээшэт.

Милитаризм байгуулдаг политикые эрид шууд, саг үргэлжэ буруушаажа байгаагүй һаа, капиталис оронуудай правительствонууд уласхоорондын тон шухала асуудалнуудые, илангаяа буу зэбсэг хуряаха асуудалые шиидхэхэ гэжэ найдажа болохогүй гээд дүршэл хэлэнэ.

Шухала болоһон асуудалнуудые шиидхэхын түлөө үсэд шанга, шадабаритай тэмсэл үрэ дүнтэй байжа болохо гээд мүн лэ тэрэ дүршэл харуулна. Буу зэбсэг хуряахын түлөө Советскэ Союзай шууд сэхээр ябуулдаг хараа шугам, эб найрамдалай хүсэнүүдые нэгэдүүлдэг тэрэнэй ехэ ехэ үүсхэлнүүд хадаа тодорхой хэлсээнүүдтэ хүргөөшьегүй һаа, элитэ үрэ дүн түйлаха арга боломжо олгоно.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

Уласхоорондын байдал ба Советскэ Союзай гадаадын политика туха

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

КПСС-эй ЦК-тай, Советскэ правительствын үүсхэлээр ябуулагдаһан олон жэлэй хүдэлмэри ядерна буу зэбсэг тараахагүй тухай договор зохёохо, зүбшэлдэхэ хэрэг бэелүүлээ гэжэ Советскэ правительство СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта ханангяар элидхэнэ тээд министр мэдүүлбэ. Энэ договор доро гар табилга, тэрэ тоодо Москвада июлиин 1-һээ эхилхэ байна.

Советскэ правительство урдынхидаал мэтэ буу зэбсэг бүтэдэ ниитэрээ, бүрин хуряаха түсэб бэелүүлхээр бэлэн гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй трибунаһаа мэдүүлнэ, тиин энэ түүхэтэ зорилгые шиидхэхын тула хүсэлэл оролдолгоёо бү гамнагты гэжэ дэлхэйн бүхы гүрэнүүдые уряална.

Мүнөө хүн түрэлтэнэй үмэнэ гараһан эгээн орёо асуудалнуудай нэгэн ядерна буу зэбсэгэй асуудал мүн болоно гэжэ бүтэдөөрэн зүбшөөнэ. Үсөөн гү, али олон хүнэй хабаадалгатайгаар, мүн бусад гүрэнүүдэй хабаадалгатайгаар хэлсээ хэхэ столдо һуужа, ядерна буу зэбсэг хэрэглэхэ ябадалые хориһон уласхоорондын конвенци тухай асуудал хаража үзэхые, үнэн сэхээр хаража үзэхые ядерна зэбсэгтэй баруунай оронуудые Советскэ Союз уряална. Уласхоорондын тиимэ документ доро дары гараа табихаар манай орон бэлэн юм. Газар доро ядерна буу зэбсэг туршаха ябадалые хойшолуулангүйгөөр болюулхые бүхы гүрэнүүдые, нэн түрүүн ядерна зэбсэгтэй оронуудые, Советскэ Союз уряална.

Советскэ Союзай гадаадын политическэ ажал ябуулгын гол шэглэлнүүдэй нэгэн хадаа Европодо аюулгүй байдалые хангалга болоно гээд А. А. Громыко тэмдэглэнэ. Европын түби дээрэхи оршон байдал манай партиин съездүүд дээрэ, КПСС-эй ЦК-тай Пленумүүд дээрэ, СССР-эй Верховно Соведэй сессинүүд дээрэ олон дахин зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Мүн Европын асуудалнууд Варшавын договорто хабаададаг оронуудай, тэдэнэй политическэ болон сэрэгэй органуудай гол анхаралда хододоо байдаг.

Европодохи аюултай олон үйлэ ушарнууд даб дээрэ һүйдхэл багатайшье һаа, аюул багатай болоногүй. Эдэ үйлэ ушарнуудай арадуудта саашадаашье мэдэгдэсэгүй байхынь тула НАТО-гой сэрэгэй бүлэглэлэй политигууд, номнолшод бага бэшэ хүсэ гаргана. Теэд Грецидэ боложо байһан үйлэ хэрэгүүдэй үмэнэ һэргылэмжэеэ гээжэ болохо аал? Мүн ФРГ-дэ милитарис болон неонацис аюулай ургалта онсо һэргэг байха эрилтэ табинагүй аал? Эб найрамдалда аюулай тохёолдоод байһан тухай, Европодо үһөө хяһаа абалгын бэлэдхэлэй түсэбүүд тухай хатуу шангаар хэлэхэ шухала.

Һаяхан Баруун Германиин бундестагай баталан абаһан «онсо хуулинууд» хадаа олон талаараа дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда тээхэнэ Германида абтаһан хуулинуудтай адли болоно.

Баруун Германиин политическэ хүтэлэлтын аюултай шэглэлнүүдтэ эсэргүүгээр зорюулагдаһан һэргылэмжэ сагһаа урид хэгдэһэн бэшэ юм. Һүүлэй жэл—хоёр жэлэй туршада тэндэ «национал-демократическа парти» гэдэг, мүн бусад неонацис хүсэнүүд толгойгоо улам өөдэнь ургэжэ байнхай. Энэ парти болбол Баруун Германиин 10 газарай долоонойнь ландтагуудта өөһэдынгөө түлөөлэгшэдые байлгана, мүнөө бундестагта орохые эрмэлзэнэ.

Европын аюулгүй байдалай гол зүйл—гүрэнүүдэй мүнөө байһан хилэнүүдэй ойроо хүртэшэгүйе абаад үзэе. Энэ талаар ФРГ-гэй правительство ямар хараа бодомжотойб? Урдань байһан удамаршадһаа илгаржа, тэрэ правительство эдэ хилэнүүдые мэдэрнэ аал? Үгы, мэдэрээгүй, 1937 оной Германиин рейх гэдэгэй хилые бусааха эрилтэһээ үшөөл арсаагүй байһаар.

Һаяхан бундестагта ФРГ-гэй правительствын үмэнэһөө, правительствын үмэнэһөө гэжэ дабтанабди, немецүүдтэ «ажамидаралгын дайда» хэрэгтэй гэһэн эрилтые дахинаа табиһан тухай юун гэжэ хэлэхэб?

Имэ мэдүүлгэнүүд «ажамидаралгын дайда» гэдэгые Гитлерэй байгуулха гэһэн гүрэнүүд болохо Советскэ Союзда, Польшодо, Чехословакида, Югославида, бүхы оронуудта ямар бодол түрүүлнэб гэжэ Бонндо ойлгоно гээшэ гү? Манай эдэ үдэрнүүдтэ «ажамидаралай дайда» гэдэг нацис лозунг тушаа бодолгүй аашые ажамидаралгүй дэлхэй руу өөрынгөө орониие түлхихөөр бэлэн байһан хүн лэ гаргажа болохо гэжэ элитэ бэшэ аал.

Германиин хилэнүүд тухай асуудал дэлхэйн хоёрдохи дайгаар шиидхэгдээ, эсэстээ хүрэтэрөө шиидхэгдээ. Энэ шиидхэбэри болбол Европын политическэ намтарта совет сэрэгшэдэй шуһаар, совет хүнүүдэй баатаршалгаар бусаагдашагүйгөөр шиидхэгдээ. Энэ шиидхэбэри хадаа Европын бүхы арадуудые, дэлхэйн арадуудые фашис боолшолтоһоо абаран, манай ороной гаргаһан агууехэ габьяае мэдэрһэн ушар болоно.

Европын социалис гүрэнүүдэй хилэнүүдые, тэрэ тоодо ГДР ФРГ хоёрой хоорондохи хилые сахин хамгаалгала Варшавын договорой эмхидэлэй бүхы түгэс хүсэн жагсанхай, тиин энэ хүсые туршахые манай арад хэндэшье зүбшөөнэгүй гээд СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр онсолон тэмдэглэбэ.

Баруун Берлинэй оршон тойронхи байдалые үе үе болоод хурсадуулдагай түлөө харюусалга имагтал Баруун Германида тохёгдоно. Энэ город тушаа һүйдхэлтэ аашанууд Советскэ Союзай, ГДР-эй, Варшавын договорой эмхидхэлэй зүгһөө харюугай сохилто ёһотоор абажа байхань зүйтэй.

ФРГ-гэй правительство өөрынгөө зүүн зүгэй политикые «шэнэ» гэжэ нэрлэнэ, харин Чехословакитай байгуулдаг харилсаагаа 1938 оной Мюнхенэй хэлсээнүүдһээ эшэ баримталан бэелүүлнэ. Урданьшье, мүн мүнөөшье энэ правительство энэ бузар муухай хэлсээнүүдые эхинһээ буруу гэжэ тоолоногүй.

Баруун Германиин зүүн зүгэй политикада али нэгэн шэнэ юумэ бии бол, тэрэнь социалис оронуудта бүри ехээр дурагүйтэхэ, тэдэнэй нэгэдэлдэ эгээн ехэ мэхэ гохотой аргаар хохидол үзүүлхэ ябадал болоно. Энээндэнь социалис оронууд зохихо харюу үгэнэ, саашадаашье үгэхэ. Европын түгшүүрилтэ байдалые һуларуулхын аша туһада хэбэртэйтээр үе үе болоод лэ Бонноһоо гарадаг мэдүүлгэнүүд тэрэ ёһоороо Баруун Германиин гүрэнэй бодото ажал хэрэг дээрэ бэелүүлэгдэдэг һаань, энэ ушар мэдэгдэнгүй үнгэрхэгүй ба Советскэ Союзай зүгһөө анхарагдаха байһаниинь дамжаггүй.

ФРГ-гэй правительство хүсэ хэрэглэлгэһээ арсаха тухай мэдүүлгэнүүдые андалдан абалсаха гэжэ бидэндэ дурадхадаг, тиихэдээ Европын мүнөөнэй хилэнүүдые мэдэрхэ тухай асуудалые анхарангүй гарадаг юм. Имэ ушарта энэ дурадхал ямар үг зорилготойб гэжэ бодомжолхо баатай бологдоно.

Европодо тогтоһон байдалые, тэрэ тоодо манай хани, союзник болохо Германиин Демократическа Республикын оршон байһан тухай элитээр, тодорхойгоор мэдэрһэнэй үндэһэ һуури дээрэ хүсэ хэрэглэхэгүй тухай мэдүүлгэнүүд ФРГ-тэй андалдан абтажа болохо байна. Германиин Демократическа Республикын аюулгүй байдал манай өөрымнай аюулгүй байдалһаа, Варшавын договорой гүрэнүүдэй аюулгүй байдалһаа таһаршагүй холбоотой юм.

Европын аюулгүй байдалые хангаха, зүүн ба баруунай гүрэнүүдэй хоорондо амгалан ёһоной харилсаа хүгжөөхэ хэмжээнүүдэй программые Бухарестын деклараци соо социалис оронууд табиһан бэлэй. Эдэ дурадхалнууд хүсэндөө бүрин үлэнхэй. Мүн тэрэшэлэн Европын коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай Карлова-Варын конференциин шиидхэбэринүүд соо табигдаһан Европодохи аюулгүй байдалай асуудалнууд тушаа дурадхалнууд хүсэндөө үлэнхэй, столой саана һуугаад хэлсээ хэжэ, хаража үзэхые хүлеэжэ байна.

Европодохи аюулгүй байдалые хангаха ба ниитэ Европын харилсаа гүримшүүлхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула ниитэ Европын зүблөө бэлэдхэхэ хэрэгые эхилхэ гэжэ Советскэ Союз Варшавын договорто хабаадагша бусад оронуудтай суг хамта дурадхана.

Советскэ правительство имэ зорилготойгоор зүбшэлдэхэ ба хүсэл оролдолгоёо нэгэдүүлхэ ябадал шухала, хойшолуулашагүй гэжэ ойлгодог Европын гүрэнүүдэй правительствануудтай зохихо хэлсээ хэхээр бэлэн.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнда шиидхэхы хубитаяа оруулһан манай армиин, манай арадай түйлаһан Европодохи эб найрамдалай эбдэгдэнгүй байхын тула Советскэ правительство бүхы хүсөөрөө оролдоно. Европын эб найрамдалай байшангые бэхижүүлхэ зүйтэй алхам бүхэндэ анхаралаа хандуулхаар бэлэн байха, Европодохи эб найрамдал ба социализмын талые али нэгэн аргаар хохидолдо оруулха ябадалда—энэ һэдэлгэ юунтэйшье холбоотой байг—эрид шууд харюугай сохилто үгэхэ—энэ хадаа Советскэ Союзай Европодохи политикын гол удха мүн болоно. Бидэнэр энэ политикаяа зориг түгэсөөр бэелүүлхэбди, энэ талаар аха дүү бусад социалис оронуудтай нэгэнбди.

Гадаадын политическэ ажал ябуулгын талаар социалис оронуудай хани харилсаае бэхижүүлхэһээ ондоо нангин хэрэг гэжэ КПСС-эй ЦК-да, Советскэ правительствада, совет арадта байхагүй гээд А. А. Громыко саашань хэлэбэ.

Социалис хани харилсаанай гүрэнүүдэй түйлалтануудые, жагсаалые хамгаалга—манай нангин уялга мүн, манай орон ямаршье туршалгада энэ уялгалаа үнэн сэхэ байһанаа тодорхойлон харуулха.

Уласхоорондын эгээн орёо оршон байдалда өөһэдынгөө үмэнэ гараһан асуудалнуудые шиидхэхэ түлхюурые социалис интернационализмын, хани барисаанай жама ёһонуудай эшэ үндэһэ баримталан, национальна аша туһые социалис хани барисаанай ниитэ аша туһатай зүбөөр зохилдуулан таарууһанай эшэ үндэһөөр олодог байһаниинь КПСС-эй, бусад аха дүү партинуудай, социалис оронуудай правительствануудай ехэ габьяа болоно. Горитойхон доһолгоондо дайрагдажа, дотоодын ба гадаадын политикын талаар ехээр буруутажа байгаа империализм, сэрэгэй-политическэ талаар ушарта ябуулгануудые гаргахатаяа хамта, социалис оронуудта коммунис ба бүхы демократическа хүдэлөөндэ эсэргүүгээр политическэ болон үзэл сурталай һүйдхэлтэ тэмсэл хэхын түлөө улам ехэ хүсэлэл оролдолго гаргана.

Социалис хани барисаанай нэгэшье һалаае таһа татаха гэгшэдэй найдабари хооһон, бүтэшэгүй юм. Энээниие социалис хани барисаан ушаруулхагүй. Социалис гүрэнүүдэй хани барисаан таһаршагүй, бүрин бүтэн юм. Манай парти, правительство аха дүү социалис оронуудай партинууд болон правительствануудтай суг хамта энэ хани барисаае, политическэ, экономическа, бэеэ хамгаалха талаар хэлбэришэгүйгөөр бэхижүүлхэ зорилготойгоор бүхы хүсөөрөө оролдоно.

Социалис оронуудтай хани барисаагаа бэхижүүлхэ, олон янзын хани харилсаагаа хүгжөөхэ талаар хэгдэдэг түйлай ехэ хүдэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, ЦК-гай гэшүүд, СССР-эй болон союзна республикануудай Верховно Соведэй депутадууд, гүрэнэй болон ниитын бусад ажал ябуулагшад, наукын, культурын болон искусствын ажал ябуулагшад хабаадана. Элдэб олон янзын делегацинуудые саг үргэлжэ андалдажа байдагбди.

Социалис оронуудтай бүхы талаар хани харилсаагаа хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ, нягта жагсаалтай хүсэн болохо социалис хани барисаанай уласхоорондын нүлөөе улам бүри ехэ болгохо—энэ хадаа КПСС-эй ЦК-гай, Советскэ правительствын нэн түрүүнэй хүсэл оролдолго байгаа, байна, саашадаашье байха гээд элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ.

Советскэ Союз Ази, Африка болон Латиин Америкын залуу национальна гүрэнүүдтэй харилсаа хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ политикые шууд сэхээр бэелүүлнэ. Дэлхэйн бүхы оронуудай хахадһаань олонхи болохо бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдтэй харилсаа байгуулгада Советскэ правительство өөрынгөө гадаадын политическэ ажал ябуулхадаа, ехэ удха шанар хододоо үгэдэг байһан. Ази болон Африкын олонхи гүрэнүүдтэй манай холбоон амжалтатайгаар хүгжэнэ. Латиин Америкын оронуудта совет хүнүүд һайнаар хандадаг байна.

Финлянди болон Афганистантай Советскэ Союзай байгуулһан хүршэ ёһоной харилсаануудай саашадаа бэхижэжэ байһанда хананги байһанаа тодорхойлхо үндэһэ бии. Турцитай байгуулһан манай харилсаануудта һайшаамаар шэнэ зүйлнүүд бии болоо. Эдэ харилсаануудые бидэнэр ехэ удха шанартай гэжэ тоолонобди. Ирантай манай харилсаанууд улам бүри удха шанартай болюжо байна. Манай Азиин томо хүршэ орон—Японтой экономическа харилсаа хүгжөөлгэдэ амжалта түйлагдана. Советскэ Союз энэ оронтой мүн политическэ харилсаануудаа бэхижүүлхын түлөө байдаг, теэд хэдэ хэдэн асуудалнуудаар Японой баримталдаг хараа бодол эндэ бага бэшэ бэрхэшээнүүдые ушаруулна. Тэдэнэй нэгэн гэбэл, вьетнам арадта эсэргүү ээрхэг түримхэй дайнтай дашарамдуулан, Америкын Холбоото Штадууд Японой газарые хэрэглэдэг ушар болоно.

КНР-тэй манай харилсаанууд тушаа асуудал амяарлан табигдана гээд үгэ хэлэгшэ зааба. Совет-хитад гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудые министр элидхэл дотороо богонихоноор тайлбарилба. Хитадтай гүрэнэй харилсаануудай муудахагүйн тула манай талаһаа бүхы арга боломжо хэрэглэгдэнэ гээд тэрэ мэдээсэнэ. Мүнөө жэл Советскэ правительство худалдаа наймаанай, хилэ шадархи уһан замые хамта хэрэглэхэ болон хэдэ хэдэн бусад асуудалнуудаар тодорхой дурадхалнуудтайгаар КНР-эй правительствада хандаһан байна. Зүгөөр совет-хитад харилсаануудай мүнөөнэй болон ерээдүйн байдал тушаа анхарал оролдолгые харуулһан ямаршье үүсхэлдэ Пекин дүлии байһаар.

Мао Цзэ-дунай бүлэг манай гүрэндэ эсэргүү хорото муухай һүйдхэлтэ ябуулга хэнэ. Советскэ Союзай дотоодын байдалые, тэрэнэй гадаадын политикые хардан муушалха һэдэлгын талаар Пекинэй газетэнүүд болон радио империалис пропагандатай мүрысэнэ.

Пекинэй засагаархидай гэмээр совет-хитад худалдаа наймаан 1959 онһоо 20 дахин хорожо, эгээн бага хэмжээндэ хүргэгдөө. Манай хоёр оронуудай хоорондохи соёл культурын холбоонууд бодото дээрээ үгы болонхой. Ниитын эмхинүүдэй холбоон тухай хэлээдшье яалайб.

Пекинэй ажал ябуулагшадай балмад ябуулгын, марксизм-ленинизмдэ урбаһанай хамаг хойшолонгынь совет арадтай олон жэлэй хани барисаатай байһан хитад арад дээрэ буужа байһаниинь гэмшэлтэй. Хитадта боложо байһан мүнөөнэй үйлэ хэрэгүүд, тэрэнэй гадаадын политикын шовинис дээрэлхүү ёһоной ябуулганууд—имагтал саг зуурын, түүхын нэгэ болзорто үнгэрэн һалаха шата мүн гэжэ найдажа байһанаа КПСС, манай арад нэгэнтэ бэшэ хэлэһэн байха. Хэды ехэ бэрхэшээлтэйшье, тойруушье һаань, Хитадтахи социализмын хэрэг илан мандаха, тиигээд эсэсэй эсэстэ совет-хитад харилсаанууд өөрынгөө зохихо һабада орохо гэжэ бидэнэр этигэнэбди.

Һүүлэй жэлнүүдтэ совет-француз харилсаануудта һайшаалтай хубилалтанууд болоо гэжэ А. А. Громыко саашань хэлэнэ. Энэ хадаа совет-француз арадуудай эрилтэдэ харюусана гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Харилсаануудаа үргэдхэхын тула бага бэшэ юумэнэй хэгдээшье һаа, Англитай манай харилсаанууд һайжаруулхые хүсэгдэнэ. Политическэ талаараа совет-англиин харилсаануудай хүгжэлтэ һанаһанһаа удаанаар дабшана. Хэрбээ Англиин гадаадын политика уласхоорондын хэдэ хэдэн томо асуудалнуудаар нэгэл шэглэл бүдүүлигээр баримталаагүй һаань, имэ ушар тохёолдохогүй бэлэй. Италитай манай харилсаанууд зарим тэды һайжараа, тиин ерээдүйдэ бага бэшэ арга боломжо нээгдэжэ үгэнэ. Хойто Америкын томо, промышленна талаараа хүгжэнги гүрэн болохо Канадатай харилсаануудаа үргэдхэхэ, эдэбхижүүлхэ эрхэ нүхэсэл бии боложо байна.

Совет-американ харилсаанууд США-гай гадаадын политикын ээрхэг түримхэй шэглэлһээ, нэн түрүүндэ Вьетнамда тэдэнэй дай һүжэрөөһэнһөө боложо, урдынхидаал мэтэ хүндэ хүшэр байһан зандаа гэжэ хэлэлтэй гээд А. А. Громыко үргэлжэлүүлнэ.

Бидэнэр США-тай һайн
нуудые байгуулха гэнэбди
рондын шухала асуудалну
римшуулха талаар хамтын
нуудые хэхэбди гэжэ совет
һаа нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэг
на. Хэрбээ Америкын тала
аюулгүй байдалда, манай
аюулгүй байдалда хүнтэй
хандаха һаань, хэрбээ США
арадуудай аюулгүй байда
даанхай байдалда добото
һаань, манай гүрэнүүдэй
байха шалтагаан үгы
тоолонобди.

Арадуудай аша туһые
тэдэнэй эрилтэнүүдые ал
най орон ямаршье хэлсээ
хэзээдэшье хээгүй. хэхэ
вет-американ харилсаану
боломжонуудай ямар хэм
рэглэгдэжэ болохо байһани
лагдэхэ байһаниинь США-
тельствaһаа дулдыдана.

Капиталис дэлхэйн
ябуулагшадай харадаг ур
дүйдэнь манай гадаадын
манай үзэл суртал эрид
Коммунизм, социализм
байһан арадууд этигэл дүү

Советскэ Союз—дэлхэйн
бидэ — Европо болон Ази
һон агууехэ орон мүн.
ороной уласхоорондын нү
гэн ехые гансахан географ
тодорхойлдог бэшэ. Советс
хы дэлхэй түбинүүдэй гү
дипломатическа харилсаану
гууланхай, тэрэнээ хүгжөө
үелэ тиимэ гүрэнүүдэй то

Совет арадай гүрэнэй
хамгаалгада, манай хуура
эрье шадарай, агаарай
ойроо хүртэшэгүй байхые
совет тугай нэрэ хүндые,
тэдэй эрхэ сүлөө, аюулгүй
хамгаалгада хатуу шанга
манай гадаадын полити
руулдаг, саашадаашье
байха.

Манай гадаадын полити
шухалын шухала эшэ
халаа хани нүхэрэйнгөө
һан уялгадаа, бэе дээрээ
һан уласхоорондын
үнэн сэхэ байлга мүн.

Совет хүнүүд гурбадахи
лэй туршада эб найрамда
байдалда ажаһууна гээд
мыко үгынгөө түгэсхэлдэ
хадаа КПСС-эй ЦК-гай хү
ро бэелүүлэгдэжэ байһан
гадаадын политикын ехэ
мүн. Энэ хадаа манай Эхэ
гэс хүсэнэй хэлбэришэгүй
коммунис общество байгу
вет арадай түйлаһан түй
үрэ дүн мүн. Совет арад
хэрэгэй, мүн гадаадын
талаар КПСС-эй XXIII съ
хэбэринүүдые амжалтата
тэжэ, амгаланаар, бата на
ерээдүйгөө харана.

АХА ДҮҮ АРАДУУДАЙ ЭБДЭРШЭГҮЙ ХАНИ БАРИСААН

ЭХЭ ОРОНОЙ ХОТОНУУДТА...

Чехословакиин Социалис Республикын арадай милициин ниитэ гүрэнэй эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшадай совет арад зондо хандаһан бэшэгые манай ороной хүн зон гүнзэгы ханамжатайгаар угтаа. Тэрэ бэшэг соогоо СССР-тэй аха дүүгэй хани барисаае бэхижүүлхэ гэжэ эрид шиидэнги байһан тухайгаа тэдэнэр мэдүүлнэ. Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Дубчек, ЧССР-эй арадай милициин начальник Р. Горчица гэгшэдэй нэрэ дээрэ эльгээһэн бэшэгүүд соогоо хүдэлмэришэдэй, колхозникуудай, интеллигенциин түлөөлэгшэд хадаа Чехословакиин арад зондо, тэдэнэй Коммунис партида үнэн зүрхэнһөө талархалтай байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээд, гүрэн түрынгөө засаг бэхижүүлхэ тушаа, СССР-тэй, мүн бэшэшье социалис гүрэнүүдтэй эбдэршэгүй харилсаа холбоогоо бүхэлхэ тушаа Чехословакиин арад зоной абаһан хэмжээнүүдые халуунаар дэмжэнэ.

МИНСК. Камвольно комбинадай хүдэлмэришэд, инженер, техникүүд болон алба хаагшадай түлөөлэгшэдэй суглаан дээрэ бүд нэхэдэг цехэй начальник Н. Н. Эйдельнант ингэжэ мэдүүлбэ:

— Би хадаа буһалгаа хэһэн Прага хотые немец фашис булимтарагшадһаа сүлөөлһэн хүнүүдэй дунда ябалсаһан байгааб. Чехословакиин ажалшад совет сэрэгшэдые түрэл аха дүүнэр шэнгеэр угтаа бэлэй. Совет арадһай Гитлерэй эзэмдэлгын бугуулиһаа мултарха хэрэгтэнь аха дүү Чехословакиин арадта туһалһан байгаа. Тиигээд социализм байгуулхадань үнэн сэдьхэлһээ ходо туһалдаг бэлэй. Өөһэдынгөө социализмын илалтануудые аршалан хамгаалха, Советскэ Союзтай хани барисаагаа бүхэлхэ гэжэ Чехословакиин ажалшадай эрид шиидэнги байһыень бидэнэр һайшаан амаршалнабди.

Мүн тэрэшэлэн Брест, Могилев болон Белоруссиин бэшэшье хото городуудай хэдэ хэдэн предприятинууд дээгүүр ажалшадай түлөөлэгшэдэй суглаанууд болоо.

КИШИНЕВ. «Электромашина» заводой ажалшадай суглаан дээрэ слесарь С. П. Ноговицин ингэжэ хэлээ:

— ЧССР доторхи социалис байгуулалтые бэхижүүлхэ тушаа Чехословакиин ханинарай абажа байһан хэмжээнүүдые һайшаан амаршалха зуураа, манай арадуудай хоорондохи хани барисаае үшөө ехээр бүхэлхын тулада али бүхы юумэ хэхэ, бүтээхэ байхабди гэжэ найдуулнабди. Манай хани барисаан социализмын дайсадтай тэмсэл соогуур хатуужаа һэн. Бидэнэр Чехословакиин хүдэлмэришэн ангитай, бүхы ажалша зонтой һаналаа нэгэдэнхэйбди. Тэдэнэр Коммунис партиингаа ударидалгаар ябажа, социализмын илалтануудые аршалан хамгаалхаар эрид шиидэнги байна ха юм.

АСТРАХАНЬ. Астраханска областиин предприятинууд дээгүүр, колхозууд, совхозуудта боложо үнгэрһэн митинг дээрэ гаргаһан өөһэдынгөө резолюцинууд соо ажалшадай түлөөлэгшэд хадаа аха дүү Чехословакиин арад зонтой үнэн зүрхэнһөө хани барисаатай байха, Чехословакидахи социализмын илалтануудые аршалан хамгаалха хэрэгтэ амжалтануудые түйлахыень хүсэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ. ЧССР-эй арадай милициин эдэбхитэдэй бэшэг хадаа бүхы Чехословакиин арадай хэһэн мэдүүлгэ гээшэ гэжэ совет улад зон бүгэдөөрөө угтаһан байха юм гээд загаһанай консервын холодильна комбинат дээрэ болоһон суглаанда хабаадагшад мэдүүлбэ.

ТУЛА. «Красный Октябрь» заводой ажалшадай суглаан дээрэ хүдэлмэришэн нүхэр Кириллин ингэжэ хэлэбэ:

— Аха дүү Чехословакиин арадтай хани барисаагаа бүхэлхын түлөө манай ороной арад зон аһан шадалаараа оролдожо байба. Социализмын илалтануудые аршалан хамгаалхаар эрид шиидэһэн Чехословакиин улад зондо үнэн сэдьхэлһээ туһаламжа үзүүлдэг байгаабди, мүн энээнһээ хойшодоошье үзүүлхэбди гэбэ.

(ТАСС).

БИДЭНЭР ДЭМЖЭНЭБДИ

Үдэрэй 12 час. Түмэр замай Улаан-Үдэ станциин локомотивна депогой һаруул сонхотой улаан булан соо хүдэлмэришэд олоороо сугларанхай.

Локомотив аһаглалгын цехэй партийна организациин секретарь нүхэр Н. С. Александровой Чехословакиин арадай милициин эдэбхитэдэй бэшэгые суглараашадта уншахада, хүдэлмэришэд нэрьемэ альга ташалтаар угтан дэмжэбэ.

— Манай хүршэ Чехословакиин Социалис Республикые зүб замһаа халтируулжа, социалис гүрэнүүдэй дунда харша байдал тогтоохые баруун гүрэнүүдэй зарим нэгэ журналистнууд һэдэнэ. Тэдэнэй харааа бодолнууд хэзээдэшье хүсэлдэхэгүй. Манай Эхэ ороной хүдэлмэришэн анги аха дүү Чехословакиин хүдэлмэришэдтэй нягта холбоотой. Тиимэһээ бидэнэр бүхы шадалаараа туһа хүрэжэ байхабди,—гэжэ бүхы машинистнуудай зүгһөө нүхэр Горбунов мэдүүлээ.

— Би 1961 оной зун аха дүү Чехословакиин Республикада айлшалан ошоо һэм. Бидэниие Чехословакиин ажалшад хани халуунаар угтажа абаа бэлэй. Хэнэйшье мэдэхээр, манай сэрэгшэд үнгэрһэн дайнда эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдан, Чехословакиие фашизмын дарлалтаһаа сүлөөлөө һэн. Тэндэ манай 55 мянган сэрэгшэд баатарай үхэлөөр унаһан гээшэ. Тэдэнэй нэрэ солые мүнхэлэн һургуулиин үхибүүд, хүдэлмэришэд жэл бүри хүүр дээрэнь сэсэг табидаг юм. Манай Совет ороной туһаламжаар «Дружба» гэжэ нефтепровод аха дүү Чехословаки хүрэтэр татагдаһан байна. Эдэ бүгэдэ совет ажалшадай Чехословакиин Социалис Республикын ажалшадтай тогтооһон хани халуун барисаан хэтэ мүнхэ гэжэ гэршэлнэ,—гээд машинист-инструктор А. Ларинцев хүдэлмэришэдэй зүгһөө хэлэбэ.

Тэрэнэй удаа машинист Шмигорский үгэ хэлээ.

Эндэ суглараашад Улаан-Үдын локомотивна депогой бүхы хүдэлмэришэдэй зүгһөө Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Дубчегта эльгээгдэхэ бэшэг баталан абаа.

НҮХЭСЭЛНАЙ МҮНХЭ

Үржэдэр үдэ батта Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой тарян ажалай бригадын полевой стан, мүн хонидой нооһо хайшалалгын томодхогдоһон пунктын байдаг Цамаг-Толгой гэжэ газарта олон хүнэй хабаадалгатай суглаан болоо. Эндэ механизаторнууд, хонишод, нооһо хайшалалгын пунктда хүдэлжэ байһан зон, хамта 360 гаран хүн байгаа.

Тэдэнэр Чехословакиин социалис республикын арадай милициин ниитэ гүрэнэй эдэбхитэдэй бэшэг зүбшэн хэлсэжэ, тэрэниие бүримүһэн һайшааһан байна. Колхозой дуршалтай механизаторнууд, мүнөө хонидой нооһо хайшалалгын пунктда хүдэлжэ байһан Д-Д. Дамбаев, М. Кошелев, отделениие эрхилэгшэд Т. Ковалев, Ж. Дугаржапов, колхозой правлениин түрүүлэгшэ Ц. Семенов болон бусад үгэ хэлэхэдээ хархис буржуазна этэгээдүүдэй Чехословакиин Социалис Республикын түйлалтануудые балартуулха гэһэн һэдэлгэнүүдтэ һанаагаа зобожо байһан тухайгаа бүхы суглараашадай үмэнэһөө мэдүүлээ.

Суглаанда хабаадагшад Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь А. Дубчек болон арадай милициин начальнигай нэрэ дээрэ бэшэг эльгээхэ гэжэ хэлсээд, тэрэниие нэгэн дуугаар баталаа. Энэ бэшэг соонь ингэжэ хэлэгдэнэ: «Чехословак, совет болон бүхы социалис оронуудай арадуудай хани барисаан, харилсаа холбоон хэзээдэшье мүнхэ байг! Бидэ өөһэдынгөө үнэн шударгы габшагай шанга ажалаар Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэбди. Энэмнай бүхы социалис оронуудай нэгэдэл, хани барисаае бэхижүүлгэдэ туһа нэмэри болохо. Манай арад Чехословакиин Республикада али бүхы туһаламжа, дэмжэлгэ хүргэнэ, саашадаашье хүргэхэ».

ЕХЭ ҺҮНЭЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ

Үүсхэл гаргаһан совхоз

ТҮРҮҮШЫН ДҮН БАЯСУУЛН

Адууһа малай хээрын хүхэ нотоондо атарлан бэлшэхэ хаһа—дүрбэ һара соо үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һааха гэжэ үүсхэл гаргахадаа Эрхирэгэй совхозой, тэрэ тоодо Арьбажалай фермын һаалишад, малшад ехэ харюусалгатай, һайшаалтайшье хэрэг эхилээ.

Тиимэһээ өөһэдынгөө хэлэһэн үгэдэ эзэн байха, урдаа табиһан зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гэжэ эндэхидэй үнэн зүрхэнһөө оролдожо байһаниинь ойлгосотой.

Зунай үедэ һү ехээр һаахын түлөө мүрысөөнэй эхилһэнһээ хойшо хори үлүүтэй хоног үнгэрбэ. Богонихон сагай үнгэрөөшье һаа, эршэмтэй шангаар ажаллаһанай аша үрэ элитээр харагдажа захалаа. Жэшээлхэдэ, Арьбажалай фермэдэ май һарын һүүлшын арбан хоногто хамта 134,7 центнер һүн һаагдаһан байбал, мүнөө июниин хоёрдохи арбан үдэртэ 230,2 центнер һүн абтаа. Ондоогоор хэлэбэл, энэ үнгэрһэн хорин үдэр соо һү һаалинь хоёр дахин шахуу дээшэлээ.

Сагай уларил таарамжатай байжа, бэлшээриин ногоон һайн ургаад, үнеэдэй һү шэмэ горитой нэмээ гээшэ. Тиигэбэшье гансахан энээнэй ашаар лэ имэ үрэ дүн түйлагдаа гэхэ болоо һаа таарахагүй. Нэн түрүүн фермэдээ ажалай эмхидхэл һайжаруулха, хүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар фермые даагша М. А. Доржиев, мүн тэндэхи коммунистнууд, комсомолшууд ехэ юумэ хээ. Малаа зунай бэлшээридэ гаргахынгаа урда фермын һаалишад, малшад үдэр бүри хэды шэнээн һү һаахабибди гэжэ тодорхой түсэб, график урдаа табиһан, мүн хүн бүхэндэ һү һааха үдэр бүриин, һарын даабари хүргэгдэнхэй.

Энэ фермэдэ ажалай үдэр бүхэнэй гүрим һарипаар сахигдана. Илангаяа үнеэдээ шадаал һаа бэлшээридэ удаан ябуулха гэжэ оролдоно. Бүхы 70 га бэлшээреэ хоёр таһалаад, нэгэн дээрэнь мал адуулагшад Цырен-Дондок Даржаев Зундуй Балганжапов хоёр үнеэдээ гурбан үдэр адуулаад, нүгөөдэ малшад Доржо Гомбожапов, Федор Ходоков гэгшэдтэ малаа тушаана. Тэдэнь баһал өөһэдынгөө даажа абаһан бэлшээридэ үнеэдээ гурбан үдэр соо ябуулдаг. Тэрэнэйнь ашаар ногоониинь ехэ гэшхэгдэнэгүй, хаһа сагтаа һайжарна ха юм.

Үхэрнүүдээ үдэр, һүни
бэлшээхэһээ гадна, тэдэ
даһан һүнэйнь литр бү
грамм талха тарянай
жэ эдюулнэ. Тэрэнэй а
мын бүхы 200 гаран ү
бүриһөө сүүдхэдээ 9,5
һүн һаагдана. Харин т
лишад Цырен-Дулма
Сожома Жапова, Елена
пова, Мария Цыренова
үнеэн бүриһөө үдэрэй 10
лограмм һү һаадаг.

— Энэ үрэ дүнгөө у
балхажа, июниин һүүлш
хоногто, июль соо һү ө
һаахын түлөө мүрысэхэ,
совхоздоо бэшэ, бүхы ай
эрхимлэжэ гараха зори
—гэжэ фермые даагша
жиев мэдүүлнэ.

Р. БУ

Загарайн аймаг.

Зунай үедэ һү ехээр
түлөө социалис мүрысө
һэн Эрхирэгэй совхозой
фермэнүүд мүнөө үхэр
һайнаар бэлшээжэ, а
мыень нилээд дээшэл

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ
Хуушан-Онохойн ферм
лэг һаалишад.

М. НАМЖИЛОВАЙ

НАБШАҺАТА ТЭЖЭЭЛ ХЭР БЭЛЭДХЭГДЭНЭБ

...э асуудалтайгаар манай ...спондент хэдэн аймагуудай, ...нуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, ...элтэдтэ хандаба.

...нэй аймагай хүдөө ажа... үйлэдбэриин управлениин ... агроном **В. Холхоевто** хан... тэрэ иигэжэ мэдүүлээ:

Аймагай ажахынууд жэл ... набша намаа горитой суг... абалаг заншалтай. Гэрэ... хабартаа хони, хурьгадта ... утаа дуратайгаар эдидэг. ... жэлдэшье аймагай колхоз, ...уд набшаһата тэжээл бэ... захалаа. Энэ хүдэлмэри ... совхоздо, «Восточные ... колхоздо урагшагайгаар ...гдана. Байгша ондо бухы... мянга гаран центнер наб... маан хатаагдажа абтахаар ...гданхай.

...респондент: энэ хүдэлмэри... ехэ хүсэн табигдаад бай...

...олхоев: бухыдөө хэды хү... аллажа байһаниинь бүридүй. Ажахы бүхэндэ гол ... һургуулиин һурагшад түс... ено боложо, набшаһата тэ... элэдхэнэ. Звено бүхэн даа...

...н аймагай Ториин совхо... авна зоотехник **И. Бальчу...** ...бшаһата тэжээл ехээр бэ... байһан тухайгаа мэдээ...

...альчугов: хони, хурьгадта ...хэрэгтэй тэжээл — хуһанай ... намаа энэ жэлдэ 2000 ... суглуулжа абаха хүсэл... Энэмнай эхэ хонидой отара бүхэндэ 100 центнер хүртэхэ жэшээтэй.

Набша намаа суглуулха хүдэлмэри июниин 15-һаа захалагдаа. Түрүүшын 5 үдэртэ 520 центнер бэлэдхэгдэжэ, эхэ хонидой үбэлжэхэ газарта абаашагдаа. Эндэ бухыдөө 70 хүн, 3 трактор табигданхай. Набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ ехэнхидэ һургуулиин һурагшад ябана.

Корреспондент: набша намаагаа ямар аргаар хатаажа абанат?

И. Бальчугов: эхэ хонидой үбэлжөөнүүдтэ һургаагаар балагаан мэтэ сахариг хэгдэжэ, уягдаһан баглаануудаа намаагаарнь досоо тээшэнь харуулжа ябтэлнабди. Иимэ аргаар хатаахада тэжээлэй үнгэ хубилдаггүй, гутадаггүй байха юм. Жэл бүри энэ арга хэрэглэгдэнэ.

Мүн энэ аймагай Борьёогой совхозой главна экономист **Х. Базаровтай** хөөрэлдэхэдэ, энэ баһал набшаһата тэжээл бэлэдхэгдэжэ эхилһээр хэдэн үдэр үнгэрһэн байба. Июниин 25-най мэдээгээр тус совхоздо 200 центнер набша намаа суглуулагдаа. Илангаяа совхозой 1-дэхи отделенидэ энэ хүдэлмэри урагшатай. Тэндэ 66 центнер иимэ тэжээл абтаба.

Хяагтын аймагай «Заря» колхоздо набшаһата тэжээлэй эмхитэйгээр абтажа байһан тухай тус аймагай «Ленинэй туг» газетын хүдэлмэрилэгшэ **В. Казанова** хөөрэжэ үгөө. Тэрэ колхоздо һүүлэй мэдээгээр 200 центнер набша намаа бэлэдхэгдэнхэй. Ахалагша хонишон Даниил Игумновай үбэлжөөндэ 40 центнер набша хатаагдажа абтаа. Набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриие колхозой комсомолой эхин организациин секретарь Л. Русанова, мүн һургуулиин комсомолой эхин организациин секретарь Ю. Колодин эмхидхэнэ.

Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхоз набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриие бултанһаа түрүүлжэ захалаад, мүнөө 470 центнер суглуулаа гэжэ тус колхозой бухгалтер нүхэр **Радионова** мэдүүлбэ.

РЕДАКЦИҺАА: хуһа, бургаһанай набша намаа ехээр бэлэдхэжэ, ногооноор хатаажа абабал, хони, хурьгадта нилээд ехэ нэмэлтэ тэжээл болохо байһаниинь мэдээжэ. Дүршэл шадабаритай хонишод жэл бүри иимэ тэжээл горитой суглуулжа абадаг. Энэ жэлдэ Зэдын аймагта набша намаа суглуулха хүдэлмэри урдынхиһаа эмхитэйгээр ябуулагдана. Аймагай һургуулинуудай һурагшад тусхай звенонуудые эмхидхэжэ, бухыдөө 14 мянган центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ уялга абаад, мүнөө эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байһаниинь һайшаалтай.

Тиигэбэшье набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри олон газарта гэдэргэ татагдана. Хонёор баян Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын аймагуудай олохон ажахы энэ шухала хүдэлмэри захалаагүй байһаар.

Үбһэ хуряалгада жэгдэрэн оротор хүнүүдые, техникэ олоор табижа, хони, хурьгадтаа набша намаа элбэгээр суглуулжа абаха гээшэ мүнөөдэрэй зорилго болоно.

Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой электромашинна цехэй токарь Геннадий Назимов табан жэлэй түсэб урид дүүргэхэ мүрысөөндэ оролсоод, эршэмтэй һайнаар ажаллажа байнхай. Тэрэ табан жэлэйнгээ түсэб Совет засагай 51 жэлэй ой болотор дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Назимов.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ХИ...ЛЫН САНАГАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Германиин Компар... ...ин ЦК-гай гаргаһан уряа

БЕРЛИН, июниин 26. (ТАСС). Онсо шанга хуули гаргаһа... ...д ба шэнэ түхэлэй нацизм...ч доболһ... ...он дээрэ һээ, аюулда орохо байһа... ...д демократическа эрхээ ар...алан... хамгаалха шухала гэһэн уряал... ...аар, Германиин Коммунис парти... ...н Центральна Комитет ФРГ-гэй улад... зондо хандаба.

Тус ороной үргэн ... олон улад зон хадаа зэбсэглэлгэдэ м... ...гые хороохыень, Вье... ...үнгэ гаргашалгай эзэрхэг түримх... ...тнамдахи США-толго дэмжэдэг пол... ...ой сэрэгэй доб... хыень БОНН-ой ... ...итикаһаа арсаэрихэ ёһотой гэжэ... ...правительстваһаа КПГ-гэй ЦК тэмдэглэнэ.

Дюссельдорфи... мэдээсэһэнэй ё...оо АДН агентствын ли гаргаһанай ...ноор, онсо шанга хуубайдал хадаа ... һүүлээр тохёолдоһон хэрэглэхэ бол... ...дарлан захирха хуули цизмын дэли... ...он шэнэ түхэлэй на... сэн, хүдэлм... ...эрхэ ябадалда эсэргүү... тическа ү... ...эришэд ба бухы демократуудаа ...элтэн нэгэн хамта ябуул... гануудаа ... хэхэ зэргэтэй гээд Германиин К...омпартиин ЦК тэмдэглэһэн байна.

Яһа...най илгаа гаргагшадай гэмтэ ябадал

КА...ИР, июниин 26. (ТАСС). Роде... ...үндэһэ яһанай илгаа гаргагша... ...Африкын патриодуудта зэрлиг ...ухай хашалан үзүүлжэ байһан ...кай мүнөөдэр «Аль-Ахбар» гэжэ ...дэхи газетэ бэшэнэ. Хэһээлтэ ...үлхэ нэгэ ябуулга хэхэ үедөө тэ...эр эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэһэн ...тэ хэдэн африканецуудые плендэ ...аһан байгаа. Тиигээд тэдэниие аг...уриин гүльмэ соо орёожо, вертодто шагтагалаад, өөдөө ниидэжэ ...раһан бэеэрээ, аяар дээрэһээ газарта хаяһан байгаа.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнһаа хойшо ...үмбэрсэг дээрэ үзэгдөөгүй жэрхэмшэг муухай гэмтэ ябадал болоно гэжэ Египедэй газетэ энэ аашые нэрлэһэн байха юм.

ХИТАДТА БОЛОЖО БАЙҺАН ҮЙЛЭ ХЭРЭГҮҮД

Дотоодо Монголой автономно районой маоистнуудай «ревкомуудай» хуули засаг тогтоогдоо, тэндэ эдэ комитедүүдтэ эсэргүүсэхэ ябадал дарагданхай гээд Пекинэй пропаганда нэгэнтэ бэшэ баталан мэдүүлһэн байха юм. Теэд Дотоодо Монголой радиостанци хадаа маоистнууд сэрэгэй частьнуудай туһаламжатайгаар «дайсанай контратакые сухарюулан сохибо», тиихэдээ «яһала ехэ буу зэбсэг, һомо хэрэгсэл» буляан абаа гээд мэдээсэнэ.

«Гуандун гэжэ хитад провинцида Чжоу Цин гэжэ хотодо айхабтар шанга зэбсэгтэ тулалдаанууд болоно, тиигээд тэрэ городой орой хахадынь гал түймэртэ шатанхай» гээд Японой «Санкэй Симбун» газетэ бэшэнэ. Энэ городой оршодог Сицзян мүрэнэй адагта һүүлэй үдэрнүүдтэ мянга шахуу хүнүүдэй бэе олдожо баригдаа гэнэ. Тэдэнэй нилээд олоной гарнууд аргамжаар хүлеэтэй байба.

Хитадай ниислэл хотодо Пекинэй университедэй хоёр можо болоһон хунвэйбинүүдэй хоорондо уршагта «дайн» болоһон зангаараа, «Цзынганшань» гэжэ эмхиин тала баригшад хадаа университедэй шулуун харша эзэлэнхэй. «Синь Бэйда» гэжэ эмхитэй нүгөө талань үйлсэ гудамжа тээһээ тэдээндэ добтолон ороно. Аадар бороо шэнгеэр адхарһан шулуугаар шэдэхэдэнь хабтагайнуудые барижа халхабша хээд, шулуун ханыень нүхэлэн сүмэлнэ. Бэеэ хамгаалжа байһан талань университедэй гэр байшангуудай сонхонуудые модон хабтагайнуудаар бүтүүлээд байна. Сонхын шэлнүүд үни хада сүмэ сохигдонхой.

Пекиндэ хунвэйбинүүдэй уряалнууд олоор гаража, КНР-эй гүрэнэй научно-техническэ комитедэй түрүүлэгшэ, КПК-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн ба Гүрэнэй Соведэй премьерэй орлогшо Не Жун-Чжэнь гэгшэ «үзэлөө урбагша», «контрреволюционер» гээшэ гэжэ нэрлэгдэнэ. Тэрэ хүниие муушалһан зарим дацзыбао энээнэй урда тээшье гарадаг байһан юм. Теэд тэрэ хүн мүнөө болотор өөрынгөө тушаалһаа буугаагүй, Пекинэй ноёд һайдай хуулита список соо яһала эли һуури эзэлжэ байгаа бэлэй. Зүгөөр мүнөө болоходо, тэрээндэ болон научно-техническэ комитедэй бэшэшье хүтэлбэрилэгшэдтэ эсэргүүсэһэн үргэн ехэ кампани ябуулагдажа эхилээ. Тиигэбэл тушаалһаань буулгажа дүүрэлэг зантай юм.

Пекинэй ханын бэшэлгэнүүд дээрэһээ харахада, КНР-эй элүүрые хамгаалгын министерство, мүн хари гүрэнүүдтэй культурна харилсаа байгуулха комитет гэжэ үшөө хоёр эмхи зургаан Армиин хиналтада абтанхай. Энээн тухай хуулита мэдээсэл гараагүй һэн. Теэд хунвэйбинүүд КНР-эй гүрэнэй соведэй болон «соёлой хубисхалай» хэрэг эрхилхэ бүлэгэй эдэ зургаануудта сэрэгэй хиналта табиха гэһэн «шиидхэбэриие амаршалжа» өөһэдынгөө хуудаһанууд соо бэшэнэ.

ДРВ-гэй болон США-гай түлөөлэгшэдэй Парижда боложо байгаа хуулита хөөрэлдөөн тухай Пекин үсэд нэтэрүүгээр аниргүй байһан зангаараа. Парижда болоһон уулзалга дээрэ ДРВ-гэй баримталһан хараа бодолые дэмжэхэ гэжэ Мао Цзэ-дунай хэблэл, газетэнүүд нэгэтэшье бэшээгүй байха юм. ДРВ-гэй хараа бодолые тодорхойлһон ДРВ-гэй делегациие толгойлогшын мэдүүлгэшье, мүн Ханойн хэблэл газетэдэ гараһан шухала материалнуудыешье Пекиндэ түнхагланагүй Парижда болоһон хуулита хөөрэлдөөн тухай хитад арад зондо юрэдөө дуулганагүй.

Теэд ...а дуулгаа, мүнөө... ...оорондын оршон байдал ба ...дын коммунис, хүдэлмэри... ...хан Гуанчжоуда, мүн бэшэшье хото городуудта хэдэн үдэр удаагаар олон зоной хабаадалгатай жагсаалнууд болобо. Тиихэдээ маоистнууд Вьетнамдахи унжагай дайе «эсэстэнь хүргэхын түлөө», Парижда болоһон уулзалгануудые буруушаагаад, Вьетнамдахи унжагай дайе эсэстэнь хүрэтэр үргэлжэлүүлхэ гэбэ.

Ядерна буу зэбсэг тараахагүй тухай договорые ООН-ой Генеральна Ассамблейн һайшаан баталһаниие Пекинэй хэблэл дурагүйгөөр угтаа һэн. Энэ договорые муушалжа, Пекинэй пропагандистнуудай хэрэглээгүй бузар муухай үгэ хүүр гэжэ байхагүй. Энэ хадаа «Хитадые гансаардуулхын тулада» зорюулагдаһан «үгэсэлгэ», «харата муухай арга мэхэ», «бузар хэлсээн» гэхэ мэтээр нэрлэһэн байгаа. Тиихэдэ дэлхэйн диилэнхи олонхи гүрэнүүд энэ түйлай шухала документые ООН-до һайшаан дэмжэһэн байна бшуу. Ямаршье гүрэн, тэрэ тоодо Хитадай республикашье, энэ договорто хамжажа шадаха байна ха юм. Пекинэй харгалга гүрдэлгые элишэлхын тулада, гансахан энэ ушар баримта хүрэхэ ааб даа. Советскэ Союзай, мүн бэшэшье социалис гүрэнүүдэй эб найрамдалай политикада зэбүүсэжэ һохордоһон маоистнууд үнэн ушарые зорюута муушалха мунгнаха болоходоо, юунһээшье хэмшээрхэнэгүй.

Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал зөөлэрүүлхын тулада, элдэб арсалдаануудые эбэй ёһоор шиидхэхын тулада, ядерна дайн байлдаанай аюул һуларуулхын тулада зорюулагдаһан ямаршье хэмжээе Пекиндэ заатагүй хоро шараа бусалжа угта... ...хэл байха юм. Энээн дээрэһээ харахахэлсээн үнгэрөө.

(ТАСС).

Хүдэлмэришэн ангиин интернациональна холбоон

ХОЛЫН АЛЖ...

Республикымнай хүдэлмэришэн анги ондоо гүрэнүүдэй захил... олоор дүүргэдэг. Манай эндэ бүтээгдэһэн элдэб прибор, электродвигатель, модон, хюрөөдэмэл материал, эдеэ хоолой зүйлнүүд хилэ, далайнуудые дабан, ...хэйн дүтэшье, холыншье ороную... та эльгээгдэнэ. «Теплоприбор», «Электромашина», шэлэй з...дуудай, ЛВРЗ-гэй, мяха-ко...вын комбинадай, олон леспро...зуудай хүдэлмэришэд өөһэд... интернациональна уялга б...лэн, харин гүрэнүүдэй хү...ришэн ангитай холбоо ... байгууланхай.

Байгша оной январь ... гэ үдэр һэн. «Электрома...шина» заводой коллектив шэнэ ... электродвигатель бүтээх... абаба. Урдань эндэ ... электродвигательнүүдһ... продукци шанараара... заа талаһаань хара... жатай зохид, шэнэ... гэн байха ёһотой ... түхэлэй электрод... най Эхэ оронодо. ...хилын сланахи зарим гүрэнүүдтэ хэрэгтэй болобо.

СССР-эй Электротехническэ промышленностиин министерство харюусалгатай энэ даабариие республикымнай хүдэлмэришэн ангида, тэдэнэй түлөөлэгшэд «Электромашина» заводой коллективтэ үгэһэн байна.

Шэнэ продукци. Тэрэниие бүтээн гаргахын тула тусхай бэлэдхэл хэхэ, технологиёо шэнэдхэхэ, хүдэлмэришэдые һургаха хэрэгтэй. Иимэ даабариин абтаад байхада, заводой электромеханическа цехэй начальник нүхэр Чекалов инженерно-техническэ хүдэлмэришэдөө суглуулжа, зүблөө үнгэргөө. Һүүлээрнь цехэй бүхы хүдэлмэришэд шэнэ даабаритай танилсаа.

А02 101-8, А02 102-8 түхэлэй электродвигатель ашаглалгада найдамтай, яһала һайн байха ёһотой. Иимэ электродвигатель хэхэ чертежһоо ондоо юумэн эндэ үгы һэн. Москвагай Ленинэй орденто, мүн Ажалай Улаан Тугай орденто Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ электромеханическа заводой конструкторнуудай зураһан чертеж шудалха, шалгахаһаа эхилээд, шэнэ продукци бүтээхэ бүхы бэлэдхэл хэгдэһэн байна.

Электродвигателиин шухала деталь болохо статор, ротор бэлдэхэ, тусхай түмэр шудхалаа хэхэ даабари шэрэм шудхалгын цехтэ үгтэһэн юм. Мастер Ф. Брянскиил даадаг участогай хүдэлмэришэд яһала оролдолго гаргажа, детальнуудай хэб бэлдэһэн байна. Участогай слесарьнүүд, Буряадай АССР-эй габьяата уралан нарижуулагша Ф. Овчинников, уралан нарижуулагшад В. Свирид, Н. Ковалев гэгшэд хэрэгтэй детальнуудай хэбүүдые нарин нягтаар бүтээгээ.

Бэлэн болгогдоһон хэбүүдые слесарь-үрэмдэгшэд В. Терентьев, Н. Милюшин, токарьнууд Ю. Полуянов, А. Кокин гэгшэд үшөө дахин нарин нягтаар шалгажа, техническэ чертежтойнь сагуулжа, деталь бэлдэһэн байна. Электродвигателиин олохон детальнууд олон хүдэлмэришэдэй уран га...

...овно Соведэй Союзай ...циональностьнуудай ...элжын комиссинуудта

...ай бэлэдхэл хэхэ комиссиин ...э, СССР-эй Медицинскэ ...ай академиин болото гэ... I. Блохинай мэдээсэл шаг...

...э табигдаад байһан проект... ба республиканска хуули... ...о гуримууд хараада абта... Элүүрые хамгаалха талаар программын, КПСС-эй ЦК... ...ветскэ правительствын энэ ...о абаһан һүүлшын шиид... ...дэй үндэһөөр хэдэн шэнэ ... найруулагдаһан байха юм.

...юзай ба союзна республи... хуулиин үндэһэ һууринуу... ...стые бэлэдхэлэй комисси... ...радхаһан заһабаринуудые ...балсан комиссинууд гол ...ааһан байна.

Хуулиин проектын текстдэ шухала тодорхойлолтонуудые оруулаад, удаань тэрэниие СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үзэмжэдэ табиха гэжэ бэлэдхэл хэхэ комиссида даалгагдаа.

Министерствэнүүдэй, зургаануудай түлөөлэгшэд, КПСС-эй ЦК-тай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, ВЦСПС-эй харюусалтата хүдэлмэрилэгшэд, элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд, хэблэлэй түлөөлэгшэд комиссинуудай хүдэлмэридэ хабаадалсаһан байха юм.

Элүүрые хамгаалгын, социальна хангалгын талаар Национальностьнуудай Соведэй комиссиин түрүүлэгшэ Б. Салиева заседаниие хүтэлбэрилһэн байна.

(ТАСС).

...лаар Союзай Соведэй ба ...дай Соведэй комиссинуудта

...ээнүүдэй ашаар олон кол... ...з тодорхой амжалтануудые

...й хамта колхоз, совхозууд... ...ажахын техникые хэрэглэл... ...унууд бии. Тэдэнь машина... ...үтээсын дээшэлэлгые удаа... ...үдөө ажахын үйлэдбэриин ...ехэтэй байлгада һаад ушаратжэ комисси тэмдэглэһэн ...

...ажахын техникэ ашаглалсэгэдань һайжаруулха, тэрэ... ...ые дээшэлүүлхэ зорилго... ...ой хэмжээ ябуулганууды харааалаа.

...ажахын талаар Союзай Со... ...миссиин түрүүлэгшэ Ф. А. ... заседаниие хүтэлбэрилһэн ...м.

...э үдэр хүдөө ажахын та... ...-эй Верховно Соведэй На...стьнуудай Соведэй комис...юмани болоо. Ой модо һэргээ...тя, тариха талаар 1967 оной ...дүүргэлтэ, энэ хүдэлмэри саашадань үргэдхэхэ хараа замуул тухай асуудалые комиссида хабаадагшад зүбшэн хэлсээ. Тус асуудалаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ой модоной ажахын гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. И. Рубцов, СССР-эй Ой модоной, целлюлозно-саарһанай ба модо болбосоруулгаг промышленностиин министрэй нэгэдэхи орлогшо Ф. Д. Вараксин элидхэлнүүдые хээ.

Ой модо һэргээлгын, модо тарилгын талаар бухы орон дотор, Грузиин ССР оруулалсангүй, бухы союзна республиканууд 1967 ондо хэгдэхэ хүдэлмэриин түсэб дүүргэлээ гэжэ комисси тэмдэглээ. Гэбэшье горитой дутуу дунданууд бии. Тэдэниие зайсуулхын, ой модо һэргээхэ, тариха талаар хүдэлмэри саашадань үргэдхэхэ зорилгоор комисси хэдэн һанамжа дурадхал оруулһан байна.

Хүдөө ажахын талаар Национальностьнуудай Соведэй комиссиин түрүүлэгшэ В. А. Карлов заседаниие ударидан хүтэлбэрилһэн байна.

...ий МУНГОНОВ

...АЙГАЛ ДАЛАЙ ДОЛГИ...ЛНО

(„Хара һалхин" гэжэ повестьһоо абтаһан бү...лэг)

...и һургахые таанар ...т? Хараагүй һаатнай, ...долгёо һалхи шуур...үлжэ, дошхон дорюу...лан булгюулһан Бай... адлишуу юм гэжэ ...б.

...ур хүл нюсэгөөр гүй... аабагар багахан яба...ожомынь һургуулида ...олоходоошье, Сэдэн ...агаархинайнгаа эмниг ...ыень ехэл һонирхожо, ...харагша бэлэй. Сэдэ...най хүршэ — Гатаб гэ...н бэрхэ залуу хүбүүн ...ые һургажа, шадамар хүдэр зоригтойгоороо ...гайхуулдаг, «эмнигшэ ... нэрлүүлдэг һэн. Тии...хэн, Гатабай яажа эм...даг байһан тухай эндэ ...

...үдэр Гатаб адуушан...үрэг адууень хоройдо ...а. Тэдэнь дандаа һаял ...ха үзүүр гэшхэжэ ...ханууд байдаг юм һэн. ... булайхан бүхэ шүр...анһаа бүрилдэһэн, гу...раар гүбэрюу болотор ...гүй хүдэр шэгжүүн хурдан шанга хүл... түргэн туруутайень, ...он хүсэтэйень гайха...нигээд лэ адуушад хү...ондого-сондого оодор...аралдажа ябаад, һу...пэшэгэнэсэ намнажа ...ёо хашаада хаагаад...ээрнь дээһэн бугуу...га бариһан Гатаб тү... хэдэн бүхэриг эрэ...соо орожо ерэхэл даа. ...игыэнь ургалхам ааб ...алһаар, хорёогой нэгэ ...гнэрэн хөөрсэгэнэһэн адуунда Гатабай аалихан маряаһаар дүтэлхэдэнь, адууд бүхы һүрэгөөрөө хажуу тээшээ халба һүрэн харайлдашаха. Тиигэбэшье һаань, Гатаб шэлэһэн эмнигэйнгээ хүзүүндэ дээһэн бугууляа хаяжа үрдихэл даа. Ута урганъ газарта унажа, хялгааһан аргамжань гартань үлэхэ. Энэ үедэ мүнөөхи хэдэн эрэшүүл тэрээн тээшэ харайлдан ошожо, аргамжадань аһалдаха. Эмниг морин тэдэнэй гарһаа мултарха гэжэ аһан шадалаараа оролдохо, аманһаа сагаан хөөһэ бушхуулан собхорхо соройхо, гэдэргэ һуутараа сухарин зүдхэхэ, теэд адуунай дэлһэ һүүлээр гүрэгдэһэн бүхэ гэгшын хялгааһан аргамжа хоолойень боожо, амин голыень саглан тамалдаг һэн. Нюдөөрнь шуһа гүйжэ, аманһаань хөөһэ буража, хамарайнь нарбанууд һарналзан хүдэлжэ, хоолой сооһоонь һүрөөтэй муухай хиигынаан, хэршэгэнээн дуулдахал даа. Тиинһээр байтараа нюдэниинь юумэ тудахаяа болижо, шүрбэһэлиг шанга бэеһээнь шадал хүсэниинь холодохо. Иигэжэ муураха һамбаандань хүнүүдэй олон гарнууд агаарта улагашалдан, хялгааһан аргамжаяа дамжа дамжаһаар ойртожо, мүнөө хүрэтэрөө хашалгүйхэн сэнгэжэ ябаһан гүлмэр залуу наһандань добтолжо ородог һэн. Гартаа арһан шүдэр бариһан Гатаб болгоомжотой һэргэгээр хажуудань ерэжэ, хүлнүүдыень шүдэрлэхэ гэжэ тонгойхо. Теэд энэнь тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэл янзатай байгша һэн. Эмниг морин бүхы хабаараа эсэргүүсэжэ, үдьхэлхэ, сабшаха, хазаха гэжэ оролдохо. Тиихэлээрнь хүнүүдэй бар хүсэн дахинаа бүдүүлигээр хэрэглэдэг һэн. Тэдэнэр баһа нэгэ аргамжа үрөөһэн хүлдэнь оруулж...

...зосоо тээ... ...рнэнь шанга гэгшээр угзаржархи... ...рика. Эмниг мориншье унаһанаа м... ...эмдэнгүй, хүндөөр газарта тарайша... ...тха. Тэрэнэй орондог шарбахатай ... зэргэ тархидань ногто угл... лажа, г... ...урбан хүлыень шүдэрлэжэ абахан... ...хэбэрэгхэн байгша бэлэй. Удангүй ... тэрэмнай хүнэй гарта оронгоод... орожо, ногтологдошонхой, шүдэр... ...эгдэшэнхэй хэбтэгшэ һэн. Одоо ...тэдэнэй гарһаа яашье мултарж... шадахаяа болёо. Гэбэшье хүну... ...үдэй хүхихэнь үшөө үды бэшэ даа? Эмниг мориной зэрлиг хүс... ...эн ямаршнуу байдаг бэ гэжэ гунах... ...амнай үшөө тэдээндэ харуулхал... байха... Хүнүүд тэрэниие газар... ...аар шэрэхэ тооной хүтэлжэ, ...гтагалдажа ябажа хорёоһоо гарга... ...ад, шэнэһэн сэргэдэ абаашажа. ... хөөр уягша һэн. Тиигээд Гатаб ...еы тохом асаржа, нюрган дээ...энь сүмөөхэнөөр тохохо. Эмниг ...орин залд гэн хуухиржа, тохом нагааха гэжэ тулюураар ондогондогон булгиха. Сэргэдэ туласа ...ахуу уяатай, хурдан хүлнүүдээ ...үдэрлүүлэнхэй эмниг морин эрэтэй шангаар яажа булгихаб даа? Энэ үедэ тохом дээрэ үшөө нэгэ танигдаагүй юумэн тохогдожо, гүзээн доогуурнь хоёр татуурга шанга гэгшээр татагдашаха. Энэмнай хадаа эмээл тохогдожо, уламууд татагдаба ха юм. Тэрэнэй һүүлдэ ногто дээгүүр үшөө хазаар тархидань углагдажа, шүдэниинь хүсөөр заалагдан, аман соонь харшаганаһан хатуу түмэр бии болошохо. Эдэ бүгэдын һүүлээр Гатаб ногтынь жолоое сэргэһээ тайлажа абаад, эмниг мориндо зоригтой солбоноор һүрэжэ мордохол даа. Тиихэлээрнь энэ бузгай нэтэрүү амитаниие нюрган дээрэһээ хобхолхые оролдон, эмниг морин бухы шадалаараа булгиха, собхорхо соройхо, эрьелдэхэ бушаганаха. Теэд дэмыхэн даа. Хоёр хүлтэй мүнөөхи нэтэрүү амитан нюргандань няалдашаһан юумэндэл, оройдоо унажа үгэнгүй, бүхэ гэгшээр дээрэнь аһасалдаһан зандаал байха. Нэгэ хэһэг иигэжэ дэмы носолдоходоо эмниг морин гол таһа эсэжэ, шадал тэнхээгээ барагдажа, нойтон бэеһээ уһа хүлһэ адхаруулан шэшэрхэ. Байн байн хүдэлхэшье тэнхээнь һалаха. Инхыень хүлеэжэ байһан юумэдэл, Гатаб эмээл дээрэһээ һанаа амархан буугаад, хуһан сэргэдэ дахинаа уяжархиха. Үглөөдэрынь баһал иимэ юумэн шүдэргүйгөөр дабтагдагша һэн. Хүлэйнгөө шүдэргүй болоһые мэдэрһэн эмниг морин, дурһаар шэдүүлһэн шулуундал, хүдөө тала худар унин тооһо татуулан, булгижа ябаад гүйшэхэ. Теэд энэнь баһал дэмыхэн хэрэг даа. Хоёр хүлтэй нэтэрүү амитан хоёр хажуугайнь хабиргые айхабтар шангаар хүлөөрөө хабшаад, эгүүтэһэнээ нюргандань няалдашаһан мэтэ, оройдоо унангүй гүйлгэжэл ябаха. Олохон модо гүйгөөд байхадаа эмниг морин эсэхын ехээр эсэжэ, аманһаа сагаан хөөһэ дуһалуулан, аргаахан гэшхэлшэхэ. Гурбадахи үдэрынь эмниг мориндо бүхэ гэгшын буха модон тэргэ оруулаад, Гатаб баһал хүдөө тала руу унинхани табилуулхал даа. Тиимэ нэгэ ойлгогдошогүй, абяа анир ехэтэй, наярһан түерһэн, хараалай муухай юумэ хойноо шэрээд, айһан һүрдэһэн эмниг морин шадалайнгаа һалатар харайлгажал мэдэхэ. Хонхоёнхо, болди-солди болоһон газар дээгүүр буха модон тэргэ ная-түе һүрэн ондорможо ябаад, шэхэ дүлиирмээр таршаганаха, орбого-сорбого һүрэжэ, сэсэржэ ябаад дондоргохо. Оройдоо бута низа һүрэжэ һалахань хаяа гэхээр болохо. Заримдаа тэргэ газараар мухарина бэшэ, харин мөөрнүүдээрээ газарта хүрэнгүй, агаараар дүүлинэ юм гэжэ һэжэглэмээр болодог һэн. Хэрбээ мориной харгыгаар харайлгаа һаань, тэргын хойноһоо улаан тооһон гэзэгэтэн мушхардаг бэлэй. Теэд эмниг морин хэды иигэжэ гүйгөөшье һаа, хойноо таршаганаһан энэ гажа буруу ашаанһаа яашье һалажа шададаггүй һааб даа. Тиигээд лэ тэрэмнай һүүлэй һүүлдэ хүнэй хүсэндэ диилдэжэ, өөрынгөө үйлэ хубида байн байн дададаг һэн. Иигэжэ эмниг морин эсэстээ һургагдажал һаладаг байһан юм. Ай, хөөрхы!

— Зай, эмнигнай һургагдаа! Одоо нигээд лэ, Сэдэн, уһа түлеэгээ асархадашниш, мордоод гүйлгэхэдэшниш болохо даа, — гэжэ Гатаб һанаа алдан, эсэнги хоолойгоор бишыхан хүршэдөө хэлэдэг бэлэй.

Эгээл тиимэ һургагдаагүй эмниг дошхон морин шэнгеэр энэ үдэр Байгал далай Сэдэндэ үзэгдэбэ ха юм.

Тэдэнэр, зургаан хүн, табан шабинар-шэнжэлэгшэд түүхын багша Георгий Николаевич Левский түрүүтэй үглөөнэй 7.30-да Улаан-Үдэ хотоһоо автобусоор гараад, долоон часай туршада ябахалаараа Баргажан-Адаг тосхон хүрэжэ ерээд һэн. Автобусынь Баргажан голоо үгсэн, аймагай түб һуурин тээшэ ошожо, автобусһоо бууһан мүнөөхи зургаан хүн Давша тээһээ ерэхэ мотоортой онгосо хүлеэгээд, ерэлхэлээрнь тэрээндэ һуужа, хойто зүг барин, Баргажанай заповедник тээшэ тамаруулбад. Левский багшын анханайнь шаби, нютагайнь хүн, мүнөө заповеднигэй директор болоод байһан Алексей Григорьевич Филимонов энэ мотоорые эльгээһэн байгаа. Давша тохойн эрьедэ энэ заповеднигэй түб һуурин оршодог юм. Һурагшад эндэ хүрэжэ амараад, саашаа Ехэ горхон, Баргажанай дабаан, Урочин, Хурамхаан, Баргажан гэхэ мэтын газар нютагуудаар аяншалжа, эсэстээ һөөргөө Баргажан-Адаг тосхоноо хүрэжэ ерээд, Улаан-Үдэеэ бусаха гэһэн аян замай хараалагдамжатай ябаһан зон. Тиихэдэнь тэдэнэй ябажа гараһан харгы замынь үнөөхи «эмнигшэ Гатабай» бариһан дээһэн бугуулиин түхэлтэй бүтүү болохо юм.

Энэ аяншалгада хэд гаралсааб...

...ОН СОЮЗНА ҺУУРИНУУД

...һан СССР-эй Конституци...э.

4. НАЦИОНАЛЬНОСТЬ, ...ШАЖАНДА ШҮТЭЛГЭҺӨӨ ...НГҮЙГӨӨР ЭРХЭТЭДЭЙ ...ОРОО ТЭГШЭ ЭРХЭТЭЙ БАЙЛГА

...этэд национальность, ра... ...шажанда шүтэлгэһөө дулды... ...үлэ дотороо тэгшэ эрхэ...

...үлэ болоходоо националь... ...а илгаа гү, али шажанда ... дулдыдуулан али нэгэ... ...э сэхээр гү, али далдаар ... али нэгэнэйнь сэхээр гү, ... булюу байдалтай байха ...агдаха ёһогүй.

5. ЭХЫЕ ХАМГААЛАЛГА ... УРМАШУУЛГА

...эхэнүүд бүгэдэ арадай ...аар хүреэлэгдэнхэй, гүрэнэй зүгһөө хамгаалагдадаг, урмашуулагдадаг.

Нарайлалгын гэрнүүд, хүүгэдэй ясли ба саадууд, интернат һургуулинууд, хүүгэдэй бусад эмхи зургаанууд олоор эмхидхэлгээр, нарайлхын урда тээ, нарайлха ба нарайлхын хойто тээхи үедэ салин хүлһынь үгэлгэтэйгөөр эхэнэрые амаралтада гаргалгаар, нарайлха эхэнэрнүүд ба эхэнүүдтэ хүнгэлэлтэнүүдые тогтоолгоор, үйлэдбэридэ ажалыень хамгаалгаар, эрэ нүхэргүй, олон үхибүүдтэй эхэнүүдтэ гүрэнэй туһаламжа үгэлгөөр, тэрэшэлэн бүлэдэ гүрэнэй ба олониитын зүгһөө бусад туһаламжа үзүүлэлгээр эхын ба үхибүүнэй ашы туһа хамгаалагдадаг.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

Уран гартайшуул.

Г. Эрдынеев дуулана.

Шэнэ шүлэгэй мүрнүүд.

Ярослав СМЕЛЯКОВ.

* * *

Уйдхараа мартаад һанаа амар
байхадал,
Ушарһан гунигайл,
Халуун дуранайм
Хүндэ ашаае энээхэн лэ эхэнэр
Хүнгэнөөр үргөөд,
Хүдэрөөр алхалнал.
Алталиг кофтотойнь
Аляарханал һэбшээн,
Арюун лэ шарайнь,
Үндэр лэ бэень,
Ямар дорюунаар,
Сарюун сэбэрээр
Амараг һамгамни мүнөө үзэг-
дэбэб даа!
Сэхэхэн хургаараа үһэеэ
заһасагаан,
Сэлмэг нюдөөрөө сэхээр
шэртэнхэй,
Алтан намартал,
Аянгата аадартал,
Алхалан ябанал хүлгөөтэй
үйлсөөр.
Ажал хэрэгтээ
Ахираар төөришөөд,
Һонюуша бэшэ,
Нойрмог нюдөөрөө
Зэргэлһэн шамайгаа харадаг
байһандаа
Зэмэеэ мэдэрэн ехээр эшэнэб
даа.
Бирагүй юумэнһээ зэмэлдэг
байһыем,
Баяраа, жаргалаа мэдэрээгүй
ябаһыем,
Хүсэлдөөгүй байһан
мүрнүүдэйм түлөө
Хүлисыш даа намайгаа,
Холын амарагни!

ГАР УРЛАЛГЫН БҮТЭЭЛНҮҮД

Буряад ороной элдин талаар адуун һүрэгүүд хушууран бэлшэнэ... Тунга ногоон соогуур атарлан ябагша морид гэнтэ һэр-мэр гэлдээд, нэгэл тиимэ ойлгогдоогүй юумэ абяархан шагнаарханад. Оршон тойрон хон-жэн. Теэд моридой хоёр шэхэеэ һүрмылгэн, нэгэл юумэ алдангүй шэртэхыень харахадаа, гуринха шоно доботолхонь гэжэ һанамаар. Теэд адуун һүрэгөө аюулһаа хамгаалха эзэниинь хаанаб? Бү мэдэе. Үдынгөө эдеэ барихаа отогоо харайлган ошожошье магад.

Гэбэшье адуун һүрэг гансаарданагүй. Аюулай дүтэлһые обёорһон азарга адуун һүрэгөө тэрэ дары ээрэжэ, суглуулжа захална. Зарим эмнигүүдынь харгыһаа хадуураад, зоргоороо хүл мэдэг харайлдахаа һанана. Эгээл энэ үедэ уурлаһан азарга тоолхо томоо алдаһан аляа заримашуулайнь ууса дээрэһээ хазаад хазаад абана. Унагаа дахуулһан гүүдшье, аляа хүхюун даагадшье, шүдэлэн ба гунан ардагуудшье азаргын шангахан «захиралтаһаа» мултарха аргагүй...

Буряадай уран гартанай нэгэн бологшо Содном Бодиевай уралан бүтээһэн шатар, мүн шатарай хабтагай харахадаа, эгээл иимэ бодол түрөө бэлэй.

Москвада болоһон Буряадай литература болон искусствын нэгэдэхи декадада хабаадалсаһан энэ уран дархан гансашье шатар уралан бүтээдэггүй. Тэрэнэй бэшэшье бүтээлнүүдые москвагайхид ехэтэ һонирхожо хараһан байха. Хизаар ороноо шэнжэлэлгын Буряадай музейдэ нээгдэһэн гар урлалгын бүтээлнүүдэй выставкада Содном Бодиевай зүйлнүүд ...ултадаа табигдаа... Тэрэнэй ... уралан бүтээһэн ...ёр шатар лэ тэ... ндэ харанабди.

Сэхыёовень хэлэхэ... эдэнь миин лэ үдэр ө с... бүхэндэ ...аалаха шатар бэшэ, хай... рин м...ейн шэл хушалта доро ...хаари... табигдаха үнэтэ зүйл. Арг бэд... наринаар, угалзатуулан хэ... ин энэ шатарые хүнүүд харах ар... аа аргагүй гайхапа. магтана. Ю эн... гэхэдэ, Содном Бодиев шатара... бухы бодопуудые машина дээрэ... топиилдожо хээгүй. харин миин . Е... э хутагаар мулижэ хээ бшуу. Ти... игэхын тула фигура бүхэноо яһа... ла нарилжа мулиһэн, һуни үдэрө... мэдэнгүй хүдэлһэн байна гээн... ха.

Энэнышье энэ ...лэй. Харин шатарай хюлгэ яахын ... аргагүй гоёор, Буряад дайдын бү... хы баялитые зураглан бүтээгдэнхэ... й.

Адуун һүрэгөө сугл...уулжа ябаһан алаг зээрдэ азарга... тухай дээрэ дурдаа бэлэйбди. Г... адна үхэр малнуудые дахуулһан ... буха, тэмээн һүрэгөө дахуулһа... буура, шандаган хэрмэн гэхэ мэ... тэ бултааран бии. Тиигэжэ хэр... угһаа хойшо адуу мал, хони ... дхэдэг буряад арадайнгаа түүхые, ... түрэл дайдынгаа баялигые хару... лна. Адуу малай абари зангые элү... бодоор харуулхаһаа гадна, Сод... ном Бодиев буряад арадайнгаа һа... нал бодолые, ажаһуудалайнь за... зим талые харуулхаа эрмэлзэнэ.

Гоё даа, гоё яһалашье.

Тэрэшэлэн урданай буряад эхэ... нэрнүүдэй хэрэглэдэг гоёолто — ... һиихэ, бэһэлиг, элдэбын хомин. шулуун зүүдхэлнүүд, гарьха,у... шэмхүүргэ, булсуурга гэхэ мэтэ выставкэдэ табяатай. Туйбада үлгэгдэдэг шэмхүүргэ мүнгэн шагтатай, бүлэгэнүүдтэй. Уралан бүтээгшэд Дондок Цыренжапов, Цэрэн-Дэлэг Цыбиков гэгшэд зүйл бүхэнөө ехэ наринаар, элдэбын үзэгтэй угалза хэрэглэн байжа уралхаһаа гадна, угсаата зоһойнгоо саашадаа һайн һайхан, үлзы жаргалтай, үнэр баян ябахые юрөөһэн удхатай зурагуудые һиилэн гаргаа.

Эхэнэр, эрэ хүнүүдэй шобхо малгайда зүүдэг алталмал дэнзэ хүнүүдэй анхаралые мүн баһа татана. Хоёр алтанай хоорондо улаан шүрэ хабшуулан хэгдэнхэй. Захааминай аймагай Санага нютагай мэдээжэ уралан бүтээгшэ Долгор Логиновагай хэһэн мүнгэн эшэтэй хутага хажуудань үлгөөтэй. Нэгэ хүй соо хоёр хутага тааралдан багтана. Газаа талаһаань харахада, энэ нариихан хүй соо нэгэ хутагаһаа ондоо юумэн багтахагүй гэжэ һанахаар. Гэбэшье нүхэр Логинова өөрын онсо шиидхэбэри оложо, хоёр хутагые багтахаар дархалжархиһан байна бшуу.

Долгор Логинова Москвада болоһон Буряадай литература болон искусствын хоёрдохи декадада хабаадалсажа, магтаал һайшаалда хүртэһэн.

Хоринн аймагай Шүбэгэ нютагай Шоймпол Очировай дархалһан гэнжэтэй хутага харахада ехэ һонин. Мүнгэлмэл энэ дээрэ хара утаһа гаргаха гээшэ тиимэшье хүнгэн хэрэг бэшэ. Элиста хото ошожо, тусхай һургуули дүүргэһэн Шоймпол баабайн нюусые мүнөөшье болотор тааха хүн олдоногүй. Иимэ юумэ хэхэдээ тэрэ химическэ холисо хэрэглэдэг байһан юм гэжэ мүнөө хэлсэнэ.

Алтаар һубагтуулжа сардуулһан гуулин, сад гүсэ, тэрэнтиин болон хуһанай үндэһөөр хэгдэһэн модон табагууд эндэ бии. Тэрээн бүхэндэнь байгаалиин али нэгэ үзэгдэлнүүдые харуулһан зурагууд һиилэгдэнхэй; үүлэтэй огторгой, ногооржо байһан элдин дайда, алтан туяагаа сасаруулһан наран харагдана. Зураг бүхэниинь үлзы баян байдал юрөөһэн онсо өөрын удхатай.

Жэшээнь, Бальжинима Очировай (Загарайн аймаг) бүтээһэн «баатар-аяга» ехэ һонирхолтой. Модоной үндэһэнһөө матагдажа хэгдэһэн, имагтал буряад түхэлэй уталзануудаар гоёогдоһон энэ мантан аягаһаа үльгэрэй баатарнууд сай уудаг байгаа гэжэ һанамаар.

— Гар урлалгын бүтээлнүүдэй выставкэеэ саашадань үргэлжэлүүлжэ, буряад арадайнгаа түүхэтэй олон түмэниие дүтөөр танилсуулха гэһэн зорилго табинабди. Хоёрдохи хубидань буряадуудай хубсаһа хунар (хуушанай ааб даа) харуулха түсэбтэйбди. Һүүлээрнь буряад арадай хүгжэмэй зэбсэгүүд табигдаха,— гэжэ музейн хүдэлмэрилэгшэ Ц. Г. Гармаев хөөрэнэ.

Хизаар ороноо шэнжэлгын музейн, Буряадай уран зохёолшодой холбооной үүсхэлээр нээгдэһэн выставкэ яһала һайшаалтай. Саашадаа бидэ буряад нютагуудаараа саг үргэлжэ ябаха, гар урлалгын бүтээлнүүдые суглуулжа байха хүсэлэнтэйбди.

М. ОСОДОЕВ.

Зэд домбо.
Буряад дарханай бү...
мүнгэн гуу.

Ф. СОРОКИНИ фо...

...пленумууд дээрэ, СССР-эй Верховно Соведэй сессинүүд дээрэ олон дахин зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Мүн Европын асуудалнууд Варшавын договорто хабаададаг оронуудай, тэдэнэй политическэ болон сэрэгэй органуудай гол анхаралда хододоо байдаг.

Европодохи аюултай олон үйлэ ушарнууд даб дээрэ һүйдхэл багатайшье һаа, аюул багатай болоногүй. Элэ үйлэ ушарнуудай арадуудта саашадаашье мэдэгдэсэгүй байхынь тула НАТО-гой сэрэгэй булэглэлэй политигууд, номнолшод бага бэшэ хүсэ гаргана. Теэд Грецидэ боложо байһан үйлэ хэрэгүүдэй үмэнэ һэргылэмжэеэ гээжэ болохо аал? Мүн ФРГ-дэ милитарис болон неонацис аюулай ургалта онсо һэргэг байха эрилтэ табинагүй аал? Эб найрамдалда аюулай тохёолдоод байһан тухай, Европодо үһөө хяһаа абалгын бэлэдхэлэй түсэбүүд тухай хатуу шангаар хэлэхэ шухала.

Энэ шиидхэбэри болбол Европ... литическэ намтарта совет сэрэгш... шуһаар, совет хүнүүдэй баатар... гаар бусаагдашагүйгөөр шиидхэ... Энэ шиидхэбэри хадаа Европын б... арадуудые, дэлхэйн арадуудые фа... богоолшолгоһоо абаран, манай о... ной гаргаһан агууехэ габьяае мэд... һэн ушар болоно.

Европын социалис гүрэнүүдэй ... лэнүүдые, тэрэ тоодо ГДР ФРГ ... рой хоорондохи хилые сахин хамга... гала Варшавын договорой эмкидэ... бүхы түгэс хүсэн жагсанхай, т... энэ хүсые туршахые манай арад ... дэшье зүбшөөнэгүй гээд СССР-эй ... даадын хэрэгүүдэй министр онс... тэмдэглэбэ.

Баруун Берлинэй оршон тойр... байдалые үе үе болоод хурсадуу... гай түлөө харюусалга имагтал ... руун Германида тохогдоно. Энэ... рор тушаа һүйдхэлтэ аашануу... ветскэ Союзай, ГДР-эй, Варша...

АХА ДҮҮ АРАДУУДАЙ ЭВ...

ЭХЭ ОРОНОЙ ХОТОНУУДТА...

Чехословакиин Социалис Республикын арадай милициин ниитэ гүрэнэй эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшадай совет арад зондо хандаһан бэшэгые манай ороной хүн зон гүнзэгы ханамжатайгаар угтаа. Тэрэ бэшэг соогоо СССР-тэй аха дүүгэй хани барисаае бэхижүүлхэ гэжэ эрид шиидэнги байһан тухайгаа тэдэнэр мэдүүлнэ. Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Дубчек. ЧССР-эй арадай милициин начальник Р. Горчица гэгшэдэй нэрэ дээрэ эльгээһэн бэшэгүүд соогоо хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, интеллигенциин түлөөлэгшэд хадаа Чехословакиин арад зондо, тэдэнэй Коммунис партида үнэн зүрхэнһөө талархалтай байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээд, гүрэн түрынгөө засаг бэхижүүлхэ тушаа. СССР-тэй, мүн бэшэшье социалис гүрэнүүдтэй эбдэршэгүй харилсаа холбоогоо бүхэлхэ тушаа Чехословакиин арад зоной абаһан хэмжээнүүдые халуунаар дэмжэнэ.

МИНСК. Камвольно комбинадай хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд болон алба хаагшадай түлөөлэгшэдэй суглаан дээрэ бүд нэхэдэг цехэй начальник И. И. Эйдельнант иигэжэ мэдүүлбэ:

— Би хадаа буһалгаа хэһэн Прага хотые немец фашис булимтарагшадһаа сүлөөлһэн хүнүү... дунда ябалсаһан байгааб. Чехос... вакиин ажалшад совет сэрэгшэд... түрэл аха дүүнэр шэнгеэр уг... бэлэй. Совет араднай Гитлер... эзэмдэлгын бугуулиһаа мултар... хэрэгтэнь аха дүү Чехословаки... арадта туһалһан байгаа. Тиигэ... социализм байгуулхадань ү... сэдьхэлһээ ходо туһалдаг бэл... Өөһэдынгөө социализмын ила... нуудые аршалан хамгаалха, Со... скэ Союзтай хани барисаагаа ... хэлхэ гэжэ Чехословакиин а... шадай эрид шиидэнги байһ... бидэнэр һайшаан амаршална...

Мүн тэрэшэлэн Брест, Моги... болон Белоруссиин бэшэшье х... городуудай хэдэ хэдэн предпр... тинууд дээгүүр ажалшадай түл... лэгшэдэй суглаанууд болоо.

КИШИНЕВ. «Электромашин... заводой ажалшадай суглаан дэ... слесарь С. П. Ноговицин иигэ... хэлээ:

— ЧССР доторхи социалис б... гуулалтые бэхижүүлхэ тушаа ... хословакиин ханинарай абажа ба... һан хэмжээнүүдые һайшаан ам... шалха зуураа, манай арадууд... хоорондохи хани барисаае үш... ехээр бүхэлхын тулада али бү... юумэ хэхэ, бүтээхэ байхабди гэ... найдуулнабди. Манай хани ба... саан социализмын дайсадтай т...

НҮХЭСЭЛНАЙ

Үржэдэр үдэ багта Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой тарян ажалай бригадын полевой стан, мүн холидой ноохо хайшалалгын томодхогдоһон пунктын байдаг Намаг-Толгой гэжэ газарта олон хүнэй хабаадалгатай суглаан болоо. Эндэ механизаторнууд, хонишод, ноохо хайшалалгын пунктда хүдэлжэ байһан зон, хамта 360 гаран хүн байгаа.

Тэдэнэр Чехословакиин социалис республикын арадай милициин ниитэ гүрэнэй эдэбхитэдэй бэшэг зүбшэн хэлсэжэ, тэрэниие бүримүһэн һайшааһан байна. Колхозой дүршэлтэй механизаторнууд, мүнөө хонидой ноохо ха... шалалгын пунктда хүдэлжэ ба... һан Д-Д. Дамбаев, М. Кошеле... отделениие эрхилэгшэд Т. Ков... лев, Ж. Дугаржапов, колхоз... правлениин түрүүлэгшэ Ц. Сем... нов болон бусад үгэ хэлэхэд... хархис буржуазна этэгээдүүд... Чехословакиин Социалис Респу... ликын туйлалтануудые бала... туулха гэһэн һэдэлгэнүүдтэ һ... наагаа зобожо байһан тухайга... бүхы сугларатшадай үмэнэһөө м... дүүлээ.

Суглаанда хабаадагшад Чехо... словакиин Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь А. Дубчек болон арадай милиции...

Алексей БАДАЕВ.

ИНАГ БАСАГАДНАЙ

Модоһоо гээгдэхэ хэрэггүй.
Шэнэ модоор хубсалаа һааш,
Хэнш шамайе зэмэлхэгүй.
Тиигэбэшье...
Манай барилгын басагад
«модын орондо»
мордохо гэлсээ.
Тугаар эндэ суглархадаад,
Туршахада яаха юм гэлсээ.
Дээшээ омог космонавтнуудтал,
Дэгдэхээр бэлэн зэргэлээ,
Сагаан малгайнуудые үмдэнхэй
Саяана, Валя, Наташанууд —
Халуун хани нүхэднай,
Хаба, омогорхолнай.
Арюухан тэдэнэй нюурнуудта
Айһанай ямаршье тэмдэггүй,
Тодолон хэлэхэ болоболнай
томоотойнууд гээшэнь аргагүй.
Халта харин гайханги,
«Старт» гэһэн захиралта
Хүлеэжэ яданги,
Урин дулаан зантайхан,
Урма зоригоор галтайхан
Саяана, Валя, Наташанууд —
Хүхюун согтой нүхэднай,
Хүсэл найдалнай.
Үүлэн доогуур, гэрнүүд дээгүүр
Үдэрһөө үдэртэ соностодог
Ханхинама энеэдэн, шогтой
зугаань
Хаана мүнөө орошоо хаб?
Шабар худхадаг, хана табидаг
Амар ябаагүй гарнуудынь
Ажал хэнгүй үбдэгүүд дээрэ
Аргаа ядан зобоно ха.
Хаанаб эдэ басагадай
Хабатай ута гэзэгэнүүд?
Олохон хүбүүдэй һэмээхэн
Омогорхон ябадаг гэзэгэнүүд?
Зүүдэн соомнай үзэгдэдэг
гүрэмэл бүдүүн гэзэгэнүүд,
могой мэтээр атиралдан,
шорой дээгүүр хэбтэнэл.
Эх, басагад, хайрата басагад.
эндүүржэ юугээ хээбта даа!
Манай түлөө гэзэгэнүүдээ,
магад, тайраба хаяат даа?
Гэзэгэтэйш урдань ябахадаа
жэгтэй һайхан бэлэйт даа.
Гэзэгэгүйш мүнөө байхадаа
гоёхон зандаа үлөөт даа,
Саяана, Валя, Наташанууд —
илдам зулгы нүхэднай,
инаг басагаднай!
Мододо мүнөө модотойдо
модоһоо гээгдэхэ хэрэггүй.
Гээгдэхэгүйн тула модоһоо
юугээ, хүбүүд, хэхэмнайб?

* * *

Долоон зантай
Долонгир эхэнэр шэнги баһа
дошхоншье,
номгоншье заримдаа долгид
байдаг лэ.
Эхын урине, бухын сухалые
далайһаа абаһан
эмниг долгид мэтэл
орёо ехэ ажабайдал.
Тугалай үнжэгэн уралаар,
таахагүйш, али хирэдэ
тулажа инаглахань ааб долгид
ажабайдалай эрьедэ.
Наанаһааш хэды багтаа
мянгаад тонныя балтаар
наншажа эхилэгшэ ааб хабсагайе
галзуу ууртаа.

* * *

Һанаа амар ши бү һуу,
тойроод намдуу байхада,
һанаа зобохоор бэшэш һаань,
ходо зободог бай.
Амигүй манекенүүд ба
бууралтаһан оройтой хада
аниргүй һуудаг лэ,
харин юуншье боложо байг.
Һанаа амар ши бү бай
һалхи шуурга угтахадаа,
һалхинай уур сухалые
сэдьхэлэй галаар дара.
Худал хуурмагта,
муу мэхэдэ дурагүй хадаа,
хурата сахилгаан мэтэ,
уургайгаар тэмсэжэ гара.

* * *

Тухагүйбди мүнөө
хүгшэн эжытэеэ үнэхөөрөө:
тэрэм, юушьеб, зүүгээрээ урлана,
бинь — Үзэглэлтэйб.
Хоол тухайгаа
шононууд гуниглана
шонынхёороо,
хорёодоо Эреэгшэмнай
үүгэнэн сошордоо хэбэртэй.

* * *

Шэртэһэнэй гэрэл һүлэмхи.
Теэд хамаагүй намда.
Шэбэнээд һаланагүй хүгшөөм:
«Нюдөө гамна, унта!»
Үзэглэлдэ зураатай
лампочкын носожо байһандал,
үзэгдөө бэлэй гэр соом
холын тэрэ сагта.

ТҮБЭГТЭЙ ТУЛАЛДААН

„Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо..."

Онһон үгэ

Боксёр Папирос һаахаржа,
Боосоо, һорёо хэе гэбэ.
Тарайса ёборон унагаагаад,
Татажа, һорожо һуухадам
Тархим мэнэрэн, манараад,
Таатай, аятай байхадань
Татаһаар татабаб, шунашоод.
Һүүлэй һүүлдэ болоходо
Һүүлээ хабшан гайхашооб:
Тэрээнгүйгөөр үдэр соош
Тэсэжэ шадахаа болишооб.
«Уушханш муудаа тамхинһаа,
Уушхандаш ханядан һууха»,
Гэхэдэнь врачай сошошоод,
Гэмшэжэ, гэмэржэ ябаналби.

Фиб Шиб хоёр.

Хатар дуунай «Байгал» ансамблиин басагад, хүбүүд хүхюутэй даа.

УЯНГА

ХОЛЫН НЭГЭ ҮДЭРН...

Үхэр нюдэ түүхээ зүүн шугыгаа ошообди. Гартаа нэгэ нэгэ түйсэтэйхэнүүд, һэргэг һонорхонууд, хурдан солбохонууд, һаари булгайр гуталтайханууд тоборсо, табжаганаса гүйлдэнэбди. Матархай уяп бэеэ хотолзуулан, хүбшэ тайгын ногоондлиг ута хүзүүтээ хинсайлган, урдамни урдажа ябаһандал харайнаш. Би шамайе хүсэжэ ядаагүйб, теэд урдаа табяад, уяран һайшаан хаража ябаха дуратай байгааб. Бэедээ дүтэ табихагүйе, холохоно, юундэшьеб заатал һаа урдаханам ходо ябахые хүсэдэг һэншни. Зунайнһаа номин ногоон үнгэ зүһые алдаагүй, һэрюухэн шиигээр амилһан шуты тээшэ зуралзан маталзанаш, Туяана. Гэнтэ наранай хиртэлжэ, тойроод балай харанхы, торожо бүдэрмэ болошоо һаань даа, чиии үбсүүгээ иигэжэ урагшань түлхеэд, минии таашагүй мэдэрэл нюур шарайдаа бадарган, иимэ атаархама жэгтэйхэнээр гүйжэ ябахагүйл һэн хаш даа. Тиигэбэл һуурая һэлгэжэ, бишни харгы гаргаха, урдашни үбсүү сэлин ябаха, гэрэл тээшэ, гэгээн зүүдэн тээшэ абаашаха хүншни болохо бэлэйб. Ши тиигэбэл намһаа тэрьедэхээ, бэедээ дүтэ хүргэнгүй ябахаяа оролдохо, хүсэхэгүй, шүрбэһэлиг гарһаам дүнгэн, зэргэлээд, зэрэлгээн мэтэ нэгэдэнги урагшаа дабшаха һэмди.

Харзын самсаал хүрэжэ, түшэгэнэһэн зүрхэеэ доро оруулжа амиданхай, ташаганаса энеэнхэй, сорьёлоо хүйтэн булагай үһаар умдаа харяажа, нюураа угаагаад, томомол хоёр гэзэгэеэ эльбэн эльбэн миһэлзэхэдэш, аляа хонгор арбан зургаа наһанайм алаг эреэхэн зүрхэн соо гэрэл бадаран, хэлэхэ үгэгүйхэн зогсоо һэмби. Элдин таладаа үүрһээн, тангаршаан сэнгэһэн ургада ороогүй, хазаарай амые мэдээгүй ардагай түрүүдэл тиихэдэ юундэ намда һанагдаа һэмни? Зангада ороһон хулгана шэнги хажуудашни би бүмбэрөөб.

Шугын намаа мүшэр соогуур шунган ябахадаш, хойноһоошни алхалнам гээгдэнгүй; алдажа таһаргаахаһаа айһан юумэндэл дахалдааб.

— Харыш энэ,— гээд хургаараа заажа, үйһэн түйсынгөө хабхаг ходолоод, түүжэ ороош. Би зэргэлээд хажуудаш үхэр нюдэнэй эшэнүүдэй һөөг доро үбдэглэн һуугаадхёоб. Эжымни тэрлигэй тобшодол тон адли томохонууд, хаб хараханууд үхэр нюдэнүүдые адхаар тооной абаад лэ түйсэ руугаа тоборсо хаянаш. Хулгай нюдөөрөө шам тээшэ шэртэсэгээгээд лэ абанам. Бүрхэг бүрэгэр тэнгэриһээ гуран шэрэн шэдэржэ, хуһанай, бургааһанай, уляаһанай набша намаа дээгүүр шинии нимгэхэн тэрлиг, гэзэгэтэһэн үһэн дээгүүрш сэлсылдэхэдэжэ эхилээ. Түйсэнүү... гэн дүүрэшөө. Эдижэ... бди. Шугыһаа гараж... ерэхэдэмнай, бороош... һэн. Гайхалтай һон... газар дэлхэйе эзэмд... буудшье дуугаа хр... Гансал ши бидэ хоёр... далые сошоожо, амид... дэрүүлнэбди. Соо хар... үхэр нюдэ харзын үһ... жэрхихэдэш, элһэли... шэнгэжэ, мэлмэлзэн с... даа шинии тунга ар... ниие яахадаа һануула... Тиихэдэ нюдэ рууш ... зогсооб. Булангирай һүл... хирын хилэнсэгшье ... шни суранзатан тата... байдал иимэ обёоргүйһа... гэһэншэт үзэгдөөдхёо. Түр... сэдьхэл соом хүгжэм ... түби дэлхэй һалбаран ... мэтэ болоодхёо. Ши нэ ... эгээ арюун сэсэг бол... зааш. Иигэжэ, гүлмэр э... гээ, шинии шэдитэ су... дэнэй хүсөөр түрүүш... ойлгооб. Дуран гээшэ а... та һуни бэшэ, сэлмэ... доро бэшэ, бүрхэг үд... бургааһан соо, харзы... эрьедэ, түйсэ дүүрэн т... үхэр нюдэдэй хажуу... баһа түрэхэ юм байгаа, Ту... Шимни тиихэдэ намайе... һэн гэжэ хаанаһааш... һэмши даа. Али мэдэ... Туяанам?

Ц-Д. ХАМА...

ЗАҺАБАРИ

Манай газетын июниин 28-най номерой дүрбэдэхи хуудаһанда толилогдоһон лотерейн тиражай нэгэдэхи колонкын дээрэһээ (дабхар мүргүйгөөр) 26-дахи мүрые «15536, 009*), автомобиль «Запорожец» ЗАЗ-966В, 3000», мүн энэ колонкын дороһоо (дабхар мүргүйгөөр) 32-дохи мүрые «15965, 132*), 40 рублей» гэжэ уншахые гуйгдана.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, зарим газарта ойро зуурын бороо орохо. Баруун хойноһоо һулаханаар һалхилха. Байгал шадар болон Баунтын, Яруунын аймагуудта 15—20, бэшэ нютагуудта 22—27, Улаан-Үдэдэ 23—25 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУД...

Манай адрес, телефонуу...

г. УЛАН-УДЭ. ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—5... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактор... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—6... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—6... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленност... строительства—61-35, советского строительства и быта—6... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ. типография Управления по печати пр... вете Министров БурАССР.

Н-01626. Зак. № 6...